

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
MÜZİK ANASANAT DALI

ANTALYA YÖRESİNE AİT BAZI ZEYBEK
DANSLARININ EZGİ RİTİM VE HAREKET ANALİZİ

METİN TOPAL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Prof. Dr. Cengiz ŞENGÜL

ANTALYA - 2021

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
MÜZİK ANASANAT DALI

ANTALYA YÖRESİNE AİT BAZI ZEYBEK
DANSLARININ EZGİ RİTİM VE HAREKET ANALİZİ

METİN TOPAL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Prof. Dr. Cengiz ŞENGÜL

ANTALYA - 2021

T. C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

...../...../.....

Öğrencinin

Adı ve Soyadı

İmzası

TEZ KABUL SAYFASI

ÖNSÖZ

Zeybek kültürü, geçmişî yüzlerce yıl eskiye dayanan, Batı Anadolu’da kendine özgü müziği, giysisi ve dansları ile Türk Müzik Kültürü’nün önemli unsurlarından biridir.

Zeybek danslarının icra edildiği yörelerden biri de Antalya ilidir. Bu konu ile ilgili olarak Antalya ilinde yapılmış çeşitli çalışmalar bulunmakla birlikte, pek çok zeybek dansının ezgi, ritim ve hareket analizlerinin yazılı hale getirilerek kayıt altına alınması hususunun eksik kaldığı görülmektedir.

Bu çalışmada Antalya iline ait farklı tarihlerde derlenmiş, derleme görüntüleri ve ses kayıtlarına ulaşılan 9 adet zeybek dansı incelenmiş ve bu danslara ait ezgi, ritim ve hareket analizi yazılı hale getirilerek kayıt altına alınmıştır.

Lisansüstü eğitimim süresi boyunca akademik bilgi ve birikimi ile her türlü tecrübesinden faydalandığım, zaman ve mekan gözetmeksizin çalışmalarımı sürekli destekleyerek yanımda olan ve her türlü desteği veren danışmanım sayın Prof. Dr. Cengiz ŞENGÜL’e sonsuz teşekkür ederim.

Tez jürisinde yer alan yapıcı eleştirileri ve önerileri ile çalışmama katkı sağlayan çok değerli hocalarım sayın Doç. Dr. Bora OKDAN’a ve sayın Dr. Öğr. Üyesi Sevilay GÖK’e teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışmam süresince arşivinden faydalandığım sayın Hasan ÖZER’e, notaların yazımında desteğini gördüğüm sayın Elvan VURAL AKÇALI ve Osman Gazi AKÇALI’ya, müzik ve ritim konusunda bilgi paylaşımında bulunduğum sayın Murat KAS ve Gürhan YÜKSEL’e teşekkürlerimi sunarım.

Hayatımın her döneminde sonsuz destekleri ile yanımda olan sevgili annem, babam ve kardeşim Meral TOPAL’a sonsuz teşekkür ederim.

Varlıkları ile yaşam kaynağım olan sevgili kızlarım Defne TOPAL ve Beste TOPAL’a sonsuz teşekkür ederim.

Antalya - 2021

Metin TOPAL

T.C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Metin TOPAL
	Numarası	20195311005
	Anasanat Dalı	Müzik
	Danışmanı	Prof. Dr. Cengiz ŞENGÜL
Tezin Adı		ANTALYA YÖRESİNE AİT BAZI ZEYBEK DANSLARININ EZGİ RİTİM VE HAREKET ANALİZİ

ÖZ

TRT Türk Halk Müziği Repertuarı tarandığında Antalya yöresine ait 15 sözsüz eser olduğu görülmektedir. Bu eserlerden 14 adedi zeybek 1 adedi ise Elmalı saz havası olarak kayıtlıdır. Son dönemlerde Antalya ili ve ilçelerinde yapılan alan araştırmalarında yörede icra edilen başka zeybek dans ve müziklerinin olduğu ancak bunların kayıt altına alınmadığı tespit edilmiştir.

Bu araştırmanın amacı, Antalya yöresine ait henüz kayıt altına alınmamış bazı zeybek danslarını kayıt altına almak, bu dansları ezgi, ritim ve hareket açısından analiz etmektir. Kaybolmaya yüz tutan bu kültürel değerlerin tespit edilmesi, ezgi, ritim ve hareket açısından analiz edilerek kayıt altına alınması, kültürel açıdan da önem arz etmektedir. Bu araştırma, nitel araştırma yönteminin kullanıldığı durum çalışması desenli bir araştırmadır. Ayrıca bu araştırmada literatür tarama ve yüz yüze görüşme teknikleri kullanılmıştır.

Araştırmada, Antalya yöresine ait kayıt altına alınmamış 9 adet zeybek dansı tespit edilmiştir. Kaynak kişilerden elde edilen bu zeybek danslarına ait ezgi ve ritimlerin notaları yöresel çalım teknikleri dikkate alınarak yazılmıştır. Yine kaynak kişilerce aktarılan dans hareketleri, ezgi ve ritim notaları ile birlikte bütünlük sağlaması açısından partiyon olarak verilmiştir.

Araştırma sonucunda, Antalya yöresine ait kayıt altına alınmamış 9 adet zeybek dansının makamsal açıdan incelendiğinde, 5 zeybek ezgisinin Hüseyini

makamı dizisinde, 3 zeybek ezgisinin Rast makamı dizisinde ve 1 zeybek ezgisinin de Nikriz makamı dizisinde olduğu; aynı danslar ritim açısından incelendiğinde ise 7 tanesinin 9/4'lük usulde, 2 zeybek dansının da 9/8'lik usulde olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türk Halk Dansları, Zeybek, Antalya Zeybeği, Antalya Yöresi Halk Dansları

T.R.
AKDENİZ UNIVERSITY
Institute of Fine Arts

Student	Name Surname	Metin TOPAL
	Number	20195311005
	Department	Music
	Advisor	Prof. Dr. Cengiz ŞENGÜL
Thesis Name		ANALYSIS OF SOME ZEYBEK DANCES FROM ANTALYA REGION

ABSTRACT

When TRT Turkish Folk Music Repertory is scanned, it is seen that there are 15 non-verbal works belonging to the Antalya region. 14 of these works are recorded as zeybek and 1 as Elmalı saz hava. In recent field studies in Antalya province and its districts, it has been determined that there are other zeybek dances and music performed in the region, but they are not recorded.

The aim of this research is to record some zeybek dances that have not been recorded yet in the Antalya region and to analyze these dances in terms of melody, rhythm and movement. It is also important culturally to identify these cultural values that are on the verge of disappearing, to analyze them in terms of melody, rhythm and movement and to record them. This research is a case study patterned research in which qualitative research method is used. In addition, literature review and face-to-face interview techniques were used in this study.

In the research, 9 unrecorded zeybek dances belonging to the Antalya region were identified. The notes of the melodies and rhythms of these zeybek dances obtained from the source people were written by taking into account the local playing techniques. Again, dance movements conveyed by the source persons, together with the melody and rhythm notes, are given as a score in order to provide integrity.

As a result of the research, when 9 unregistered zeybek dances belonging to the Antalya region are examined in terms of maqam, it is seen that 5 zeybek melodies

are in the Hüseyni makam scale, 3 zeybek melodies are in the Rast makam scale and 1 zeybek tune is in the Nikriz makam scale; When the same dances were examined in terms of rhythm, it was found that 7 of them were in 9/4 and 2 Zeybek dances were in 9/8.

Keywords: Turkish Folk Dances, Zeybek, Antalya Zeybek, Folk Dances of Antalya Region

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	III
ÖZ.....	IV
ABSTRACT.....	VI
İÇİNDEKİLER.....	VIII
GÖRSELLER LİSTESİ.....	XI
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	3
1.1. Problem Durumu.....	3
1.2. Alt Problemler.....	3
1.3. Amaç.....	4
1.4. Önem.....	4
1.5. Varsayımlar.....	4
1.6. Sınırlılıklar.....	5
İKİNCİ BÖLÜM.....	6
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	6
2.1. Dans Kavramı ve Türk Dansları.....	6
2.1.1. Anadolu’da Dans.....	6
2.1.2. Halk Dansları.....	7
2.1.3. Türk Halk Dansları.....	7
2.1.4. Türk Halk Dansları Türleri.....	9
2.2. Antalya’nın Coğrafi Yapısı.....	11
2.3. Antalya Yöresi Halk Dansları Müzik Özellikleri.....	12
2.3.1. Antalya Yöresi Halk Danslarının Ritim Özellikleri.....	13
2.3.2. Antalya Yöresi Halk Dansları Giysi Özellikleri.....	13
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	19
3. YÖNTEM.....	19
3.1. Araştırmanın Modeli.....	19
3.2. Veri Toplama Araçları.....	19
3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi.....	20
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	21
4. BULGULAR VE YORUM.....	21

4.1. Antalya Yöresine Ait “Alyazma Zeybeği”nin Ezgi, Ritim ve Hareket	
Analizi Nasıldır?.....	21
4.1.1. Alyazma Zeybeği Ezgi, Ritim Analizi.....	21
4.1.2. Alyazma Zeybeği Hareket Analizi.....	23
4.2. Antalya Yöresine Ait “Antalya Zeybeği”nin Ezgi, Ritim ve Hareket	
Analizi Nasıldır?.....	24
4.2.1. Antalya Zeybeği Ezgi, Ritim Analizi.....	24
4.2.2. Antalya Zeybeği Hareket Analizi.....	26
4.3. Antalya Yöresine Ait “Atina Zeybeği”nin Ezgi, Ritim ve Hareket Analizi	
Nasıldır?.....	26
4.3.1. Atina Zeybeği Ezgi, Ritim Analizi.....	27
4.3.2. Atina Zeybeği Hareket Analizi.....	30
4.4. Antalya Yöresine Ait “Bas Bas Zeybeği”nin Ezgi, Ritim ve Hareket	
Analizi Nasıldır?.....	31
4.4.1. Bas Bas Zeybeği Ezgi, Ritim Analizi.....	31
4.4.2. Bas Bas Zeybeği Hareket Analizi.....	34
4.5. Antalya Yöresine Ait “Bozova Zeybeği”nin Ezgi, Ritim ve Hareket	
Analizi Nasıldır?.....	35
4.5.1. Bozova Zeybeği Ezgi, Ritim Analizi.....	35
4.5.2. Bozova Zeybeği Hareket Analizi.....	38
4.6. Antalya Yöresine Ait “Hapishane Zeybeği”Nin Ezgi, Ritim Ve Hareket	
Analizi Nasıldır?.....	39
4.6.1. Hapishane Zeybeği Ezgi, Ritim Analizi.....	40
4.6.2. Hapishane Zeybeği Hareket Analizi.....	42
4.7. Antalya Yöresine Ait “Hasbahçe Zeybeği”nin Ezgi, Ritim ve Hareket	
Analizi Nasıldır?.....	43
4.7.1. Hasbahçe Zeybeği Ezgi, Ritim Analizi.....	43
4.7.2. Hasbahçe Zeybeği Hareket Analizi.....	46
4.8. Antalya Yöresine Ait “Serik Alyazma Zeybeği”nin Ezgi, Ritim ve Hareket	
Analizi Nasıldır?.....	48
4.8.1. Serik Alyazma Zeybeği Ezgi, Ritim Analizi.....	48
4.8.2. Serik Alyazma Zeybeği Hareket Analizi.....	53

4.9. Antalya Yöresine Ait “Serik Serenler Zeybeği”nin Ezgi, Ritim ve Hareket Analizi Nasıldır?.....	54
4.9.1. Serik Serenler Zeybeği Ezgi, Ritim Analizi.....	55
4.9.2. Serik Serenler Zeybeği Hareket Analizi.....	58
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	60
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	60
5.1. Sonuç.....	60
5.2. Öneriler.....	61
KAYNAKÇA.....	63
ÖZGEÇMİŞ.....	66

GÖRSELLER LİSTESİ

Görsel.1 : Fes.....	14
Görsel.2 : İçlik.....	14
Görsel.3 : Yelek (Camadan).....	14
Görsel.4 : Alanya yelegi.....	15
Görsel.5 : Cepken (Kebe).....	15
Görsel.6 : Şalvar (Çakşır).....	15
Görsel.7 : Alanya şalvarı.....	16
Görsel.8 : Şal kuşak.....	16
Görsel.9 : Alanya kuşağı.....	16
Görsel.10 : Golan (Kolan).....	17
Görsel.11 : Çorap.....	17
Görsel.12 : Çarık.....	17
Görsel.13 : Yemeni.....	18
Görsel.14 : Alyazma Zeybeği.....	22
Görsel.15 : Antalya Zeybeği.....	25
Görsel.16 : Atina Zeybeği.....	29
Görsel.17 : Bas Bas Zeybeği.....	33
Görsel.18 : Bozova Zeybeği.....	37
Görsel.19 : Hapishane Zeybeği.....	41
Görsel.20 : Hasbahçe Zeybeği.....	45
Görsel.21 : Serik Alyazma Zeybeği.....	52
Görsel.22 : Serik Serenler Zeybeği.....	57

GİRİŞ

Türk Halk Oyunları, Türk milletinin binlerce yıllık kültürel birikimini, duygu, düşünce ve yaşam kültürünü içinde barındıran, ezgi ve ritim gibi öğelerle harmanlanmış kendine özgü kurgusu olan kültürel bir olgudur.

İnsanoğlunun doğumundan ölümüne kadar geçen süreçte onun bütün hayat evrelerini kapsayan ve yaşamını şekillendiren kültür kavramını tanımlamak oldukça zordur.

Kültür sözcük anlamı olarak Latince “colere” den türetilmiştir. Sözlük anlamıyla “colere” ekin, sipariş, bakım demektir. İnsanların kendi yaşamlarının, düşünce ve becerilerinin ürünleri ile birlikte nasıl ve hangi tarzda düzenlediklerini anlatan bir terim olarak kullanılmaktadır (Kartarı, 2014, s.31).

Toplumların ve milletlerin her türlü yaşam ve üretim faaliyetlerini şekillendiren kültür olgusu, nesiller arasında aktararak varlığını devam ettiren bir yapıya dönüşmüştür.

Kültür, toplumun bir üyesi olarak insanın kazandığı bilgi, sanat, ahlak, gelenekler ve benzeri diğer yetenek ve alışkanlıkları kapsayan karmaşık bir bütündür (Tylor, 1871, s.1). Bu tanım da kültür kavramının kapsayıcılığını ortaya koymaktadır. Nesilden nesile aktararak devam eden geleneksel müzikler ve danslar, toplumların en önemli kültürel miraslarını oluşturmaktadır. İlk çağlarda, dilin ortaya çıkışından da önce iletişim ve inançsal ritüeller için kullanılan dansın zamanla hem bir eğlence hem de kültürel kimlik vasfı kazandığı, günümüzde ise bir sanat aktivitesine dönüştüğü görülmektedir. Sanatsal bir kimlik kazanmış olan halk dansları ve müziği Türk kültür hazinesinin en önemli iki parçasını oluşturmaktadır.

Ulusal müziğimizin bünyesine göre bir oyun kuran kişilerle, adları bilinmeyen halk sanatçılarının kurgularına dayalı, müzik eşliğinde yapılan tartımlı hareketlere halk oyunları diyebiliriz. Oyunlar bir ulusun duygu ve düşüncelerine dayalı olarak kurulmuşsa, "ulusal oyun", "halk oyunu" adını kazanırlar (Demirsipahi, 1975, s.378).

Cumhuriyetin ilanı ile birlikte halk dansları ve halk müziği derleme çalışmaları hız kazanmış, çeşitli yörelere ait pek çok halk oyunu ve müzikleri derlenmiştir. Bu derleme çalışmaları neticesinde oyunların müzikleri notaya alınmış, imkanlar dahilinde oyunların video kayıtları yapılmış ve arşive kazandırılmıştır. Ancak

teknolojinin o günkü durumu düşünüldüğünde, yapılan bu çalışmalar, ülkemizin kültür hazinesinin zenginliğı karşısında çok sınırlı kalmıştır. Halk oyunlarını oluşturan en temel ögeler ezgi, ritim ve hareket bütünlüğünün oluşturduğı kurgusal yapıdır. Literatür taraması yapıldığında pek çok dansın müzik notaları olmasına rağmen ritim notaları ve kurgusal yapısı hakkında bilgi olmadığı görülmektedir.

Halk oyunları, oynandığı yörenin coğrafı, kültürel ve sosyal yapısına göre çeşitli türlere ayrılır. Zeybek oyunları da kendine özgü ezgi, ritim ve oyun kurgusu ile Türk Halk Oyunları arasında önemli bir türdür.

Belirli bir coğrafik alan içerisinde usul, makam, ritim açısından, ortak özellikler gösteren mziğın belirli yöre algıları ile icra edildiği, oynanış şekli, figürlerdeki yapı, dizinleme ve icrada bir tavır birlikteliğı ile oyunculara ortak duygular uyandıran o yöreye has yoğun olarak oynanan oyun gruplarına tür denilebilir (Emnalar, 1998, s.414).

Zeybek oyunları genellikle Ege, Güney Marmara, İ Batı Anadolu bölgelerinde oynanmaktadır. Kültürel olarak Teke yöresinde bulunan Antalya, oyun ve müzik kültürü açısından Teke yöresi özellikleri taşımakla birlikte, yörede yapılan alan araştırması ve derleme çalışmalarında zeybek oyunlarına da rastlandığı görülmektedir.

Yapılan literatür ve kaynak taramalarında Antalya yöresinde oynanan zeybek dansları ile ilgili yeterli çalışmanın olmadığı görülmüştür. Bu alışmada Antalya yöresinde oynanan zeybek dansları, ezgi, ritim ve hareket açısından analiz edilerek incelenecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. Problem Durumu

Zeybek kültürü, geçmiş yüzlerce yıl eskiye dayanan, Batı Anadolu’da yaygın olarak görülen, kendine özgü müziği, giysisi ve dansları ile Türk Müzik Kültürü’nün önemli unsurlarından biridir. Zeybek danslarının icra edildiği yörelerden biri de Antalya ilidir. Bu konu ile ilgili olarak Antalya ilinde yapılmış çeşitli çalışmalar bulunmakla birlikte, pek çok zeybek dansının ezgi, ritim ve hareket analizlerinin yazılı hale getirilerek kayıt altına alınması hususunun eksik kaldığı görülmektedir.

Antalya yöresi halk oyunlarının genel olarak “Teke” Yöresi oyunları içerisinde yer aldığı bilinmektedir. Yapılan araştırmalar sonucunda Antalya yöresinde “Teke” oyunları dışında “Kaşık” oyunlarına ve “Zeybek” oyunlarına da rastlanmaktadır.

Türk Halk Oyunları arasında önemli bir yer tutan Zeybek danslarının, yapılan araştırmalar sonucunda Antalya yöresinde de oynandığı tespit edilmekle birlikte, literatür ve kaynak taramalarında Antalya yöresinde oynanan zeybek danslarının ezgi, ritim ve hareket analizleri hakkında yeterli çalışmanın olmadığı ve pek çoğunun kayıt altına alınmadığı görülmüştür.

Araştırmanın problem cümlesi ise; Antalya yöresine ait Zeybek danslarının ezgi, ritim ve hareket analizi nasıldır, şeklindedir.

1.2. Alt Problemler

- i. Antalya yöresine ait “Alyazma Zeybeği”nin ezgi, ritim ve hareket analizi nasıldır?
- ii. Antalya yöresine ait “Antalya Zeybeği”nin ezgi, ritim ve hareket analizi nasıldır?
- iii. Antalya yöresine ait “Atina Zeybeği”nin ezgi, ritim ve hareket analizi nasıldır?
- iv. Antalya yöresine ait “Bas Bas Zeybeği”nin ezgi, ritim ve hareket analizi nasıldır?
- v. Antalya yöresine ait “Bozova Zeybeği”nin ezgi, ritim ve hareket analizi nasıldır?
- vi. Antalya yöresine ait “Hapishane Zeybeği”nin ezgi, ritim ve hareket analizi nasıldır?
- vii. Antalya yöresine ait “Hasbahçe Zeybeği”nin ezgi, ritim ve hareket analizi nasıldır?
- viii. Antalya yöresine ait “Serik Alyazma Zeybeği”nin ezgi, ritim ve hareket analizi nasıldır?

- ix. Antalya yöresine ait “Serik Serenler Zeybeği”nin ezgi, ritim ve hareket analizi nasıldır?

1.3. Amaç

Bu araştırmanın amacı, Antalya yöresine ait bazı Zeybek danslarının ezgi, ritim ve hareket açısından analizinin yapılmasıdır.

1.4. Önem

Bu araştırma, gerek alanyazında yapılan alan araştırmalar gerekse yörede yaşayan müzisyenlerden edinilen bilgiler ışığında, yörede oynanan ve icra edilen zeybek oyun ve müziklerinin tespit edilerek kayıt altına alınması ve kültürel açıdan önemli bir miras olan bu değerlerin gelecek kuşaklara aktarılması açısından önem arz etmektedir.

Dünyada yaşanan teknolojik gelişmeler bütün toplumlarda büyük bir sosyokültürel değişime ve dönüşüme yol açmaktadır. Bu değişim ve dönüşüm karşısında geleneksel kültüre ait pek çok ürünün ve objenin unutulduğu ya da kaybolduğu görülmektedir.

Kısa bir süre öncesine kadar günlük yaşamın bir parçası olarak görülen ve kuşaktan kuşağa devam ettirilen gelenek, görenek, davranış biçimi, müzik ve dans kültürü gibi pek çok kültürel değer, teknolojinin ve kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması ve geniş kitlelere yayılması neticesinde çok çabuk değiştiği, geleneksel kültüre ait ürünlerin yerini popüler kültür ürünlerinin aldığı bir vakıdır. Diğer yandan Antalya, Türkiye’nin turizm başkenti olması nedeni ile her yıl milyonlarca yerli ve yabancı turiste ev sahipliği yapmaktadır. Bu araştırmada tespit edilen dans ve müziklerin uygun ortamlarda sergilenmesinin söz konusu kültürel eserlerin ve Antalya’nın kültürel tanıtımının yapılmasına katkı sağlayacak olması da bu araştırmayı önemli kılmaktadır.

1.5. Varsayımlar

- i. Araştırmada kaynak kişilerce aktarılan müzik ve dans hareketlerinin doğru olduğu,
- ii. Seçilmiş olan yöntemin, eldeki araştırmanın amacına ve konusuna uygun olduğu,

- iii. Kullanılan veri toplama araçlarının, araştırma için geçerli ve güvenilir olduğu,
- iv. Araştırma için elde edilen bilgilerin güvenilir ve yeterli olduğu temel sayıltılarından hareket edilmiştir.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma, Antalya yöresi:ne ait;

- i. Alyazma Zeybeği,
- ii. Antalya Zeybeği,
- iii. Atina Zeybeği,
- iv. Bas Bas Zeybeği,
- v. Bozova Zeybeği,
- vi. Hapishane Zeybeği,
- vii. Hasbahçe Zeybeği,
- viii. Serik Alyazma Zeybeği,
- ix. Serik Serenler Zeybeği.

Danslarının ezgi, ritim ve hareket analizi ile sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Dans Kavramı ve Türk Dansları

Dans, belki de insanlığın doğuşu kadar eski bir tarihe sahip olan evrensel bir davranıştır (Kraus, 1991, s.63).

Geçmiş insanlık tarihi kadar eski olan dans olgusu pek çok araştırmacı tarafından inançsal ritüeller için düzenlenmiş hareketler bütünü olarak görülmektedir. Bu yadsınamaz bir gerçek olmakla birlikte dansın bir olayı, bir eylemi anlatmada ki etkisi düşünüldüğünde, insanlığın gelişimi ile birlikte dansın da sadece bir ritüel olmaktan çıkıp zamanla bir iletişim, eğlence ve sanatsal bir olguya dönüştüğü görülmektedir.

Dans, tarih öncesi çağlardan günümüze kadar yaşayan bütün medeniyetlerde görülen ortak bir sanat eylemidir. En ilkel toplumlardan en modern toplumlara kadar, her toplumda ve insanın yaşadığı her dönemde varlığını devam ettiren dans, insanlığın ortak dillerinden birisidir. Dans, sürekli gelişen ve bu gelişmelere bağlı olarak birçok alternatif tanımlarını bünyesinde toplayan evrensel bir sanattır (Şengül ve Dursun, 2016, s.78).

Her ne kadar dansın ne zaman başladığı ya da nasıl geliştiğine ilişkin bilgiler elde edilememiş olursa da, elde edilebilen veriler ışığında insanlık tarihi kadar olduğu sonucuna varılmıştır. Mağara duvarlarına yapılmış resimler, dans etme güdüsünün insanın yeryüzündeki yaşamı kadar eski olduğunu yansıtmakta ve dansı neredeyse iletişim araçlarının ilk sırasına yerleştirmektedir (Akgül, 2014, s.55).

2.1.1. Anadolu'da Dans

İnsanlık tarihinin en eski yerleşim alanlarına ev sahipliği yapan Anadolu, binlerce yıllık süreçte pek çok kültürün yeşerip geliştiği yer ve birçok kültürün geçiş noktası olması bakımından zengin bir coğrafyadır. Yapılan arkeolojik kazılar ve bilimsel çalışmalar sayesinde bir çok medeniyetin izleri ortaya çıkarılmış ve bu sayede dünya kültürel mirasına önemli katkılarda bulunulmuştur.

Anadolu yüzyıllardır, üzerinde büyük kültürlerin yaşadığı, geliştiği, bir yer ve doğu ve batı kültür geçişini sağlayan bir köprü durumundadır. Bu nedenle

Anadolu Türkiye'si, zengin ve olağanüstü dans hareketleri birikimine sahiptir. Zaten Türkiye folkloru, pek çok heterojen öğeler içermekte olduğundan, yeni öğeler eklenmesi ve karışımlar oluşturulabilmesi yeteneğini hiçbir zaman yitirmemiştir (Koçkar, 1998, s.46).

Anadolu'da günümüzden yaklaşık on bin yıl öncelere uzanan bir dans geleneği vardır. Anadolu insanı da söz konusu bu dans geleneğini kutsal bir kültür emaneti olarak günümüze kadar ulaştırmıştır. Kuşkusuz dans ilk insanla doğdu. Çünkü ilk kültürde ilk insanla doğmuştu (Baykurt, 1995, s.55).

2.1.2. Halk Dansları

Ait oldukları toplumların kültürel ve tarihsel birikimlerinin izlerini taşıyan en önemli kültür varlıklarından biri, o toplumun dans ve müzikleridir. Birey, yaşadığı toplumun tarihi ve kültürel dokusunu, duygu ve düşünce yapısını dans ve müzikleri ile algılar. Toplumun içerisinde yaşayarak öğrenilen bu kültürel birikimler nesilden nesile aktararak varlığını sürdürür.

Bir kültür ögesi olan müzik, kültürün diğer öğeleriyle etkileşim içinde olmasından dolayı içinde filizlendiği toplumun tüm kültür öğelerini taşır ve bunları sürekli biçimde geleceğe iletir. Birey kendi kültür ve geleneklerini müziği ve danslarıyla tanır (Şengül, 2007, s.927).

Halk oyunları, ait olduğu toplumun kültür değerlerini yansıtan; bir olayı, bir sevinci, bir üzüntüyü ifade eden; kökeni din ve büyü ile ilgili (majik ve kültik) olan, müzikli (bir müzik aleti eşliğinde veya müzik aleti olmaksızın el, ayak gibi organlarla tempo tutarak) olarak, tek kişi veya gruplar halinde icra edilen, ölçülü düzenli hareketlerdir (Eroğlu, 1999, s.32).

Toplumların duygu ve düşüncelerini yansıtarak onları istenilen yönde harekete geçirebilen halk edebiyatı, halk müziği, seyirlik oyunları dediğimiz halk tiyatroları ve halk el sanatları gibi sanat türlerinin başında ve en önde halk dansları yer almaktadır (Baykurt, 1995, s.13).

2.1.3. Türk Halk Dansları

Türk Halk Dansları, Orta Asya'dan başlayarak önce Anadolu'ya oradan Balkanlara, Orta Doğu'ya ve hatta Kuzey Afrika kıyılarına kadar uzanarak binlerce yıldır akan Türk kültür ırmağının süreç içerisinde ulaştığı bu yerlerdeki kültürleri etkilemesi ve etkilenmesi sonucunda ortaya çıkan, nihayetinde kendine özgü ezgi,

ritim, çalgı, kıyafet ve hareket gibi temel unsurları ile dinamik olarak yaşıyan bir kültür değeridir.

Orta Asya'dan çeşitli tarihlerde Küçük Asya'ya göç eden Türklerin oralardan getirdikleri milli ve dini alışkanlıkları arasında en çok sevilip tutulan oyunlardı. Türklerin en çok dini olan Şamanlığın başlıca ibadeti oyundur. Hatta besteci, şair olan Şaman'ın diğer adı da "oyun"dur (Sezen, 2007, s.255).

Günümüzde halk danslarımızda hâlâ bu şaman kültürüne ait izlere rastlamak mümkündür. Bununla birlikte Türklerin Anadolu'yu yurt edinmeleri sürecinde Anadolu'da var olan diğer kültürleri etkiledikleri ve bu kültürlerden etkilendikleri yadsınamaz bir gerçektir.

Önceleri inançsal ve kültürel bir olgu olan halk dansları günümüzde insanların hem bireysel hem de toplu olarak öğrendikleri, topluluklar önünde sergiledikleri bir sanat aktivitesi haline gelmiştir.

Günümüzde kültür zenginliğinin en canlı ve halk sanatlarının en nadide bir rneği olarak kabul edilen halk oyunları, diğer sanatlardan farklı olarak, ait olduğu toplumun orijinal karakterini taşıyan, fertlerin müşterek duygu, düşünce ve davranışlarını sergileyen, başkasına göre yalnız güzel ama kendisi için dünyasını anlatan bir özelliğe sahip sanattır (Değerli, 1988, s.114).

Türk Halk Oyunları, geleneksel biçimi ile doğal ortamında oynanırken, daha sonra bunların herkesçe bilinmesi ve öğrenilmesi amacı ile önce şehirlerle buradan da sahneye taşınmış ve doğal ortamında serbest olan halk oyunları sahnede, belli kurallara ve disipline bağlanarak bir sahne sanatına dönüştürülmüştür. Türk Halk Oyunları sahne sanatları içinde yerini alan sonra çeşitli kurum, kuruluş, vakıf ve dernekler tarafından oynanmaya başlanmış ve bu çalışmalar oldukça geniş bir alana yayılmıştır (Uzunkaya, 2009, s.2).

Cumhuriyetin ilanından sonra kurulan Halk Evleri ile Köy Enstitüleri, Türk Halk Oyunlarını Yayma ve Yaşatma Tesisi, Türkiye Milli Talebe Federasyonu, Devlet Halk Dansları Topluluğu gibi bazı kurum ve kuruluşlar Türk Halk Oyunlarının derlenmesi ve sahneye aktarılmasına öncülük etmişlerdir.

Halk oyunları, günümüzde konservatuvarların halk oyunları bölümlerinin açılması, Spor Bilimleri Fakülteleri ve ilgili bölümlerde halk oyunlarının ders olarak okutulmaya başlanması ile akademik anlamda da öğretilen ve araştırılan bir değer olmuştur.

Türk Halk Oyunları halen Milli Eğitim Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Türkiye Halk Oyunları Federasyonu, Türkiye Üniversite Sporları Federasyonu gibi kurumlar tarafından düzenlenen yarışma, festival vb. etkinliklerde sahnelenmekte ve yine bu kurumlar tarafından yaşatılması ve yaygınlaştırılması yönünde çalışmalar sürdürülmektedir.

2.1.4. Türk Halk Dansları Türleri

Türk Halk Oyunları'nda tür tasnifi ile ilgili çalışmalar ve bu konudaki tartışmalar uzun zamandır devam etmektedir. Nasıl ki Türk Halk Müziği'nde hız, tavır, icra ve ritim yapısı gibi temel özellikler açısından benzerlik gösteren ezgiler belirli türler altında toplanmışsa, Türk Halk Oyunları için de bu durum geçerlidir.

Belirli bir coğrafik alan içerisinde usul, makam, ritim açısından, ortak özellikler göstere müziğin belirli yöre çalgılarıyla icra edildiği, oynanış şekli, figürlerdeki yapı, dizinleme ve icrada bir tavır birlikteliği ile oyunculara ortak duygular uyandıran o yöreye has yoğun olarak oynanan oyun gruplarına tür denilebilir (Emnalar, 1998, s.414).

Türk Halk Müziği ve Türk Halk Oyunları, kültür bahçemizin en bol meyve veren iki ağacıdır. Türk toplumunun yapısında var olan ritim duygusu ve üstün yaratıcı sanat ruhu ile ezgilenen halk müziği ve halk oyunları, toplumların doğal ve tarihsel kültür özelliklerine göre yöre yöre ve bölge bölge farklılıklar gösterir. Bu nedenle Türk kültürünün oluşmasında her yöre ve bölgenin ayrı bir yeri ve değeri vardır (Çine, 1988, s.107).

Günümüzde genel kabul görmüş olan Türk Halk Oyunları tür tasnifi, coğrafi bölgelere göre isimlendirilen tasniftir. Türkiye'de yer alan halk oyunları tasnifi alfabetik olarak şu şekildedir:

i. Bar: Türkiye'de Doğu ve Kuzey Doğu Anadolu Bölgelerinde sıra biçiminde oynanan halk danslarına verilen genel isimdir.

ii. Halay: Türkiye'de Güney Doğu Anadolu, Doğu Anadolu, Orta Karadeniz, İç Anadolu ve Çukurova'da oynanan geleneksel danslara verilen genel addır.

iii. Hora: Trakya Bölgesinde halk tarafından oynanan danslardır. Kosova, Makedonya, Bulgaristan ve Balkanlar'da oynanan karakteristik Türk danslarının tümüne verilen genel isimdir.

iv. *Horon*: Orta ve Doğu Karadeniz Bölgesi'nde halk tarafından oynanan geleneksel halk danslarına verilen genel isimdir.

v. *Kafkas*: Türkiye'de Kuzey Anadolu bölgesinde ve Kafkasya bölgesinde halk tarafından oynanan karakteristik dansların genel isimdir.

vi. *Kaşık*: Türkiye'de Doğu Akdeniz, İç Anadolu ve Batı Karadeniz bölgelerinde halk tarafından oynanan karakteristik danslara verilen genel isimdir.

vii. *Teke*: Türkiye'de Göller yöresi, Batı Akdeniz bölgesinde halk tarafından oynanan geleneksel danslarının genel isimdir

viii. *Zeybek*: Zeybek sözcüğü bir müziği, bir dansı çağırırsa da aslında kökeni yüzlerce yıl eskiye dayanan, kendine özgü ritüelleri, dansları, müzikleri, giysileri ve yaşam biçimleri olan ve genellikle Batı Anadolu'da yaşamakta olan kültürel bir yapının adı olduğu bilinmektedir. Anadolu'da Zeybek dansları çoğunlukla Ege Bölgesi olmak üzere Batı Akdeniz ve Güney Marmara bölgelerinde görülmektedir. Bu noktadan hareketle Zeybek kavramı ile ilgili çalışmalar incelendiğinde sözcük kökeni ve dans yönünden yapılmış çalışmaları ve görüşleri görmek mümkündür. Bu görüşlerden bazıları şunlardır:

Zeybek kelimesinin kökeni saybak kelimesidir. Anlamı da güçlü koruyucu demektir. Bu kelime Türkçenin ses uyumu gereği önce saybak (şaybak), Hammer'de ise şeybek (seybek) olarak telaffuz edilmiştir. "XI. yüzyılda Efes ve İzmir Beyliklerinin Bizanslılar tarafından İzmir'de yapılan bir katliamla dağıtılması sonucu Menderes Havzası'na ve Denizli Dağları'na çekilen Türklerin içindeki saybaklar bu dağlara yerleşmişlerdir. Bizanslılar da bu yüzyıldan başlamak üzere saybakların bulunduğu dağları Salbakos Dağları olarak adlandırmışlardır. Biraz önceki açıklamaların ışığında saybak olarak okunması gereken, dolayısıyla Saybak Dağları olarak ismi geçen dağ ise, bugün Babadağ olarak anılmakta olup Denizli ile Denizli iline bağlı Sarayköy arasında bulunmaktadır (Emnalar, 1998: 326-327).

Zeybek sözcüğünün dans yönü ile ilgili yapılan tariflerde, genellikle Batı Anadolu'da icra edildiği ve kendine özgü ritim yapısına sahip olduğu görülmektedir.

Zeybek, bugün için en zengin bölgesi Batı Anadolu'nun Aydın havalisi olan, fakat Antalya havalisi ile Orta Anadolu'nun Doğu ve Kuzey bölgelerine kadar da semt semt hâlâ göreneğini türlü çeşitlerde muhafaza eden meşhur Türk erkek oyunudur (Demirsipahi, 1975, s. 346).

Efe, zeybek, kızan gibi unsurları içinde barındıran bu kültürel yapı uzun yıllar varlığını sürdürmüş ve daha sonraları kültürel olarak ortadan kalkmış olsa da müzik, dans ve giysileri ile günümüzde halen yaşamaktadır. Zeybekler ile ilgili olarak göze çarpan önemli unsurlardan biri de kendine özgü ritim yapısıdır. Genellikle 9 zamanlı ezgilerden oluştukları bilinmektedir. Dansları gibi zeybek müzikleri de bir tür olarak kabul görmektedir.

Zeybek müziği, sözlü ve çalgısal örnekleriyle, tempoları bakımından “ağır” ve “yürük” olarak iki kısma ayrılmakta ise de, örnekler üzerinde yapılan incelemeler, üç dereceli bir gruplamanın daha elverişli olacağını göstermektedir:

- i. Ağır zeybekler
- ii. Ağırca zeybekler
- iii. Yürük (kıvrak7hareketli) zeybekler (Öztürk, 2003, s.147).

Zeybek müziklerini diğer türlerden ayıran başlıca öğeler şu şekilde sayılabilir:

- i. Yalnızca Batı Anadolu’da icra ediliyor olması,
- ii. Tartımının 9 zamanlı olması, 8’lik, 4’lük ve 2’lik birimlere sahip, diğer bölgelerdeki 9 zamanlılardan farklı olarak, en az iki vurguya sahip olması,
- iii. Yalnızca zeybekliğe ait olan ritimsel ve ezgisel düzümlerinin olması, geleneksel Türk halk müziğinde zeybek tavrının, algılanış bakımından farkındalığının olması,
- iv. Tempo olarak largo-moderato arası olmasıdır (Erkan, 2015, s.54).

2.2. Antalya’nın Coğrafi Yapısı

Antalya ili, Türkiye’nin güneybatısında 29°20’ - 32°35’ doğu boylamları ile 36°07’ - 37°29’ kuzey enlemleri arasında yer almaktadır. Güneyinde Akdeniz ve kuzeyinde denize paralel uzanan Toroslar ile çevrili olan Antalya, doğusunda İçel, Konya ve Karaman, kuzeyinde Isparta ve Burdur, batısında Muğla illeri ile komşudur. İlin yüzölçümü 20.815 km² kadardır. Bu Türkiye yüzölçümünün % 2.6’sı kadarına karşılık gelir. Akdeniz Bölgesi’nin batısında bulunan Antalya ili, bölge yüzölçümünün ise % 17.6’sını oluşturur (<https://antalya.ktb.gov.tr/>, 25/07/2021).

Harita.1: Antalya Haritası

(<https://antalya.ktb.gov.tr/>, 25/07/2021).

2.3. Antalya Yöresi Halk Dansları Müzik Özellikleri

Antalya ili coğrafi olarak Akdeniz Bölgesi'nde bulunmakla birlikte kültürel açıdan Teke Yöresi'nde yer almaktadır. Antalya Körfezi'nden başlayarak Fethiye Körfezi'ne kadar uzanan, Acıpayam, Burdur ve Isparta'yı içine alan bölgeye kültürel olarak Teke Yöresi denilmektedir. Yörük kültürünün hakim olduğu Teke Yöresi'nin kendine has müzik ve dans öğelerine sahip olduğu bilinmektedir. Teke Yöresi, müzik kültürü yönünden zengin olmasının yanı sıra, kendine özgü müzik ve halk oyunları kültürüne de sahiptir. Yörenin müzik kültüründe; "Gurbet Havaları", "Zeybekler", "Boğaz Havaları", "Teke Zortlatmaları" ağırlıktadır (Koruk, 2009, s.22).

Teke Yöresi'nde genellikle halk danslarının da icra edildiği, konusu efelik, mertlik, özlem ve gurbet olan müziklere genel olarak Teke oyun havaları denilmektedir.

Yörede çalınan ezgiler: Zeybekler, Teke Zeybekleri, Teke Zortlatmaları, Boğaz havaları, Kabaardıç ve Gurbet havalarıdır.

Ezgiler makamsal olarak incelendiğinde de zengin bir içeriğe sahip olduğu görülebilir. Genellikle görülen makamlar; Hüseyini, Uşşak, Hicaz, Nihavent, Rast, Karcıgar, Segâh, Kürdi, Eviç ve Çargâh'dır. Bu ezgilerden en sık görülenleri ise Hüseyini ve Uşşak olup ardından Hicaz ezgileri takip etmektedir (Nacakcı, 2013, s.1603-1617).

Bu zengin müzik kültüründe ezgilerin icrasında sadece yöreye has olan çalgıların yanı sıra Türk Halk Müziği'nin diğer çalgıları da kullanılmaktadır.

Teke Yöresi'nde yaygın olarak kullanılan çalgılar genellikle aşağıdaki gibi sınıflandırılmaktadır:

- i. Telli çalgılar: 2 -3 telli Cura ve Bağlama.
- ii. Yaylı çalgılar: Kabak kemane, Hegit, İklığ, Kıbrıs Kemanesi.
- iii. Üflemeli çalgılar: Sipsi, Kaval, Zurna, Kemik düdük (çığırtma), Çoban düdüğü, Çam düdüğü, Uyguncaklı düdük.
- iv. Vurmalı çalgılar: Tef, Leğen (dımıdan), Davul (Şengül, Gök Akyıldız, Bedel, 2018, s.1).

2.3.1. Antalya Yöresi Halk Danslarının Ritim Özellikleri

Antalya nasıl ki müzik kültürü açısından Teke Yöresi özelliklerini taşıyorsa, ritim yapısı olarak da bu özelliklere sahiptir. Yörede halk dansları incelendiğinde, genelde 9 zamanlı usullere sahip olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra 2 ve 4 zamanlı usullere de rastlanmakla birlikte serbest ölçüsüz usuller de görülmektedir. Serbest ölçüsüz usullerle başlayan ezgilerin genellikle 5 ve 7 zamanlı usullerle devam ettiği görülmektedir.

Batı Anadolu'da ve Güney Batı Anadolu'da genellikle 9 zamanlı birleşik usullere rastlanmaktadır. Bu 9 zamanlı usuller temposuna göre Zeybek, Kıvrak Zeybek ve Teke Zortlatması olarak adlandırılırlar.

9 zamanlı usullerin tipleri aşağıdaki gibidir:

- i. 3+2+2+2 A tipi
- ii. 2+3+2+2 B tipi
- iii. 2+2+3+2 C tipi
- iv. 2+2+2+3 D tipi
- v. 3+3+3 E tipi

Teke Yöresi'nde 9 zamanlı usullerin genellikle A,B ve D tipleri görülür.

2.3.2. Antalya Yöresi Halk Dansları Giysi Özellikleri

Teke Yöresi içerisinde yer alan Antalya gerek geniş bir coğrafi alana yayılmış olması gerekse çevresinde bulunan yörelerle olan kültürel etkileşimi nedeniyle zengin bir giyim kuşam kültürüne sahiptir. Antalya halk dansları incelendiğinde halk

dansları giysilerinde büyük bir zenginlik ve çeşitliliğin olduğu görülmektedir. Ancak bu araştırmada Antalya Zeybek Dansları incelendiğinden Zeybek Dansları icrasında kullanılan giysiler ele alınacaktır. Giysiler, başa giyilenler, sırtta giyilenler, alta giyilenler, ayağa giyilenler ve aksesuarlar olmak üzere beş bölümde incelenebilir:

i. *Başta giyilenler: Fes (Başlık).*

Görsel.1: Fes

ii. *Sırtta giyilenler: İçlik (Göynek), Yelek (Camadan), Alanya Yeleği, Cepken (Kebe).*

Görsel.2: İçlik

Görsel.3: Yelek (Camadan)

Görsel.4: Alanya yelegi

Görsel.5: Cepken (Kebe)

- iii. *Alta giyilenler:* Şalvar (Çakşır), Alanya şalvarı, Şal kuşak, Alanya kuşağı, Golan (Kolan).

Görsel.6: Şalvar (Çakşır)

Görsel.7: Alanya şalvarı

Görsel.8: Şal kuşak

Görsel.9: Alanya kuşağı

Görsel.10: Golan (Kolan)

iv. *Ayağa giyilenler:* Çorap, Çarık, Yemeni

Görsel.11: Çorap

Görsel.12: Çarık

Görsel.13: Yemeni

- v. *Aksesuarlar:* Yörede yağlık (mendil), heybe, torba (katık torbası), köstekli saat, zincirli köstek, uzun bıçak, tesbih gibi aksesuarlar kullanılmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın veri kaynakları, verilerin toplanması ve verilerin analizi kısımları açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada bilimsel araştırma yöntemlerinden nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Nitel araştırma sosyal ya da beşeri bir probleme bireylerin veya grupların attettiği anlamları keşfetme ve anlamaya yönelik bir yaklaşımdır. Araştırma süreci; soruların ve işlem basamaklarının geliştirilmesi, genellikle katılımcıların kendi ortamlarından veri toplanması, özel durumlardan genel temalara ulaşılarak tüme varımsal veri analizi yapılması ve araştırmacının verilerin anlamını yorumlama aşamalarını kapsamaktadır (Creswell, 2017, s.248).

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinde sıkça kullanılan durum çalışması deseni kullanılmıştır.

Nitel durum çalışmasının en temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır. Yani bir duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler, vb.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s. 73).

Ayrıca bu araştırmada literatür tarama ve yüz yüze görüşme teknikleri kullanılmıştır. Alan araştırması ve derleme çalışmalarında seçilen kaynak kişiler Antalya ilinde doğmuş ve yöre kültürü ile yetişmiş kişilerden oluşmaktadır. Görüşüne başvurulmuş uzman kişiler, halk dansları konusunda uzman akademisyenler, Türkiye Halk Oyunları Federasyonu'na bağlı antrenörler ve Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı usta öğretmenlerden oluşmaktadır.

3.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları şunlardır:

- i. Literatür tarama
- ii. Alan araştırması
- iii. Görüntülü video kayıtları ve ses kayıtları

- iv. Alanında uzmanı kişilerin görüşleri
- v. İnternet kaynakları

3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın konusu ve problem durumuna uygun doğrudan ya da dolaylı olarak bağlantılı kitap, makale, bildiri, yüksek lisans-doktora tezi gibi kaynaklar taranmıştır. Antalya yöresine ait halk dansları incelenmiş, Teke, Zeybek ve Kaşık türünde danslar olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmanın konusu olan Antalya yöresine ait Zeybek dansları, il ve ilçelerde bulunan dernek, cemiyet ve akademisyenlerden görüş alınarak Zeybek danslarına hakim icracı, müzisyen ve oynayan kişiler tespit edilmiştir.

Antalya yöresine ait dokuz adet Zeybek dansının kaynak kişiler tarafından çalınıp oynanması istenerek öncelikle bu dansların görsel ve işitsel olarak kayıt altına alınması sağlanmıştır. Elde edilen kayıtlar bu alanda uzman kişiler ile beraber incelenerek ezgilerin notası yazılmış, ritim vuruşları notaya alınmış ve son olarak da hareket analizi yazılı hale getirilmiştir. Daha sonra, yapılan bu analizler bu alanda yetkin olan Türkiye Halk Oyunları Federasyonu'na kayıtlı antrenörlere, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı usta öğreticilere ve halk oyunları alanındaki akademisyenlerin görüşlerine sunulurken kayıtlarda yer alan görüntüler ile analizi yapılan belgeler karşılaştırılmıştır. Yapılan bu işlemler sonucunda elde edilen veriler bulgulara dönüştürülmüştür.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde, araştırma bulguları ile bulgulara dayalı olarak yapılan yorumlar yer almaktadır. Araştırmada elde edilen veriler alt problemlere göre sıralanmıştır.

4.1. Antalya Yöresine Ait “Alyazma Zeybeği”nin Ezgi, Ritim ve Hareket Analizi Nasıldır?

Araştırmanın birinci alt probleminde Antalya ili Korkuteli ilçesine ait Alyazma Zeybeği ezgi, ritim ve hareket açısından analiz edilerek yorumlanmıştır.

4.1.1. Alyazma Zeybeği Ezgi, Ritim Analizi

ALYAZMA ZEYBEĞİ

Yöre: Antalya / Korkuteli

Kaynak kişi: Fahrettin ÇELİK
Derleyen: TRT İstanbul Radyosu Türk Halk Müziği Müdürlüğü
Kayıttan notaya alan: Metin TOPAL, Elvan VURAL AKÇALI

$\text{♩} = 45$

Ezgi

Ritm

Hareket

Çift Diz.....

2

Ezgi

Ritm

Hareket

Çift Diz.....

3

Ezgi

Ritm

Hareket

Dönme.....

The image displays three systems of musical notation for the Alyazma Zeybeği. Each system consists of three staves: Ezgi (melody), Ritm (rhythm), and Hareket (movement). The first system is labeled 'Dönme' and the second and third are labeled 'Çökme'. The notation is in 9/4 time and features a complex melodic line with many accidentals and a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes.

Görsel.14: Alyazma Zeybeği

4.1.1.'de görüldüğü üzere Alyazma Zeybeği isimli oyunun müzik notaları TRT Türk Halk Müziği Repertuarı'nda 1297 kayıt numarası ve Çay Benim Çeşme Benim adı ile kayıtlıdır. Antalya Korkuteli ilçesinden 1969 yılında Fahrettin Çelik adlı kaynak kişiden TRT İstanbul Radyosu Türk Halk Müziği Müdürlüğü tarafından derlenmiştir. Nida Tüfekçi ve Yücel Paşmakçı tarafından notaya alınmıştır. Ezgiye ait oyun adımları 2002 yılında Tuncel Evcen, Cemil Korkut, Hasan Özer ve Metin Topal tarafından kaynak kişiler olan Osman Kaplan ve Osman Şefik Delioğlu'dan derlenmiştir.

Antalya Korkuteli İlçesi'nde yapılan alan araştırmasında derlenen Alyazma Zeybeği'nin Hüseyini makamı dizisinde olduğu, ritminin 9/4'lük ve düzümünün ise 3+2+2+2 şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

Alyazma Zeybeği'ne ait oyun akışı gösteriminin yapıldığı partiyonun “ezgi” yazan satırında, derleme sırasında kaynak kişilerin icralarının bulunduğu kayıttan yazılan ezginin notası yer almaktadır.

Bu oyunun ezgisinin, yörede kullanılan çalgılardan bağlama, zurna, kaval ve kabak kemane ile çalındığı bilinmektedir. Ritim sazı olarak ise yine yörede kullanılan davul, bendir ve darbuka kullanılmaktadır. Ritim yazan satırda ise derlenen ezginin yöresel çalım teknikleri dikkate alınarak ritim notası yazılmıştır.

Oyun akışının verildiği partiyonun “hareket” yazan satırında, Alyazma Zeybeği'ne ait hareketler ezgi ve ritim icrası ile aynı ölçüler dikkate alınarak aktarılmaya çalışılmıştır. Alyazma Zeybeği isimli 9/4'lük oyun, 6 ölçüden oluşmaktadır. İki ölçü çift diz, iki ölçü dönme, iki ölçü çökme adımları ile oynanmaktadır.

4.1.2. Alyazma Zeybeği Hareket Analizi

4.1.2.1. Çift Diz

9/4'lük ölçünün; 1'inci dörtlük zamanında sağ ayak üzerinde sekme yapılır. 2'nci dörtlük zamanda çökülür, 3'üncü dörtlük zamanda sağdan dönerek kalkılır ve sol ayak çekilir. 4'üncü dörtlük zamanda sol ayak basılır ve sağ diz yere vurulur. 5'inci dörtlük zamanda sağdan dönüş yapılır. 6'ncı dörtlük zamanda çökülür. 7'nci dörtlük zamanda sağ diz yere vurulur. 8'inci Dörtlük zamanda sol diz yere vurulur ve 9'uncu dörtlük zamanda ise kalkılarak adım tamamlanır.

4.1.2.2. Dönme

9/4' lük ölçünün; 1'inci dörtlük zamanında sol ayakla bir adım atılır. 2'nci dörtlük zamanda sağ ayak çapraza basılır, sol ayak sağ ayağın arkasından çapraz adım atılır. 3'üncü dörtlük zamanda sağ ayak ile bir adım atılır. 4'üncü dörtlük zamanda sol ayak ile bir adım atılır. 5'inci dörtlük zamanda sağ ayak ucu sol ayağın arkasında yere vurulur. 6'ncı dörtlük zamanda sol ayak üzerinde sekme yapılarak sol taraftan dönüş yapılır. 7'nci dörtlük zamanda sağ ayak üzerinde sekme yapılarak dönüş tamamlanır. 8'inci dörtlük zamanda sağ ayak basılarak sol ayak sağ ayağın arkasından çapraz adım yapılır ve 9'uncu dörtlük zamanda ise sağ ayak yana basılarak adım tamamlanır.

4.1.2.3. Çökme

9/4'lük ölçünün; 1'inci dörtlük zamanında sağ ayak üzerinde sekme yapılır. 2'nci dörtlük zamanda çökülür. 3'üncü dörtlük zamanda sağdan dönerek kalkılır ve sol ayak çekilir. 4'üncü dörtlük zamanda sol ayak basılır sağ diz yere vurulur. 5'inci dörtlük zamanda sağdan dönüş yapılır. 6'ncı dörtlük zamanda çökülür. 7'nci dörtlük zamanda sağ diz yere vurulur. 8'inci dörtlük zamanda sol diz yere vurulur ve 9'uncu dörtlük zamanda ise iki diz yerde olacak şekilde beklenerek adım tamamlanır. Bu bulgular sonucunda oyunun geleneksel kuruluş formu şu şekildedir:

- i. A: Çift Diz (9/4x2)
- ii. B: Dönme (9/4x2)
- iii. A1: Çökme (9/4x2)

4.2. Antalya Yöresine Ait “Antalya Zeybeği”nin Ezgi, Ritim ve Hareket Analizi Nasıldır?

Araştırmanın ikinci alt probleminde Antalya ili Döşemealtı ilçesine ait “Antalya Zeybeği”, ezgi, ritim ve hareket açısından analiz edilerek yorumlanmıştır.

4.2.1. Antalya Zeybeği Ezgi, Ritim Analizi

ANTALYA ZEYBEĞİ

Yöre: Antalya / Döşemealtı

Kaynak kişi: Mustafa BOYDAK

Derleyen: Metin TOPAL, Hasan ÖZER, Yusuf YILDIZ,

Cemil KORKUT, İbrahim ÇINGİ

Kayıttan notaya alan: Metin TOPAL, Elvan VURAL AKÇALI

♩ = 43

Ezgi

Ritm

Hareket

Diz Vurma.....

Ezgi

Ritm

Hareket

Diz Vurma.....

Görsel.15: Antalya Zeybeği

4.2.1.'de görüldüğü üzere, Antalya Zeybeği isimli oyunun müzik notaları TRT Türk Halk Müziği Repertuarı'nda bulunmamaktadır. Oyun, 2008 yılında Hasan Özer ve İbrahim Çıngı, Metin Topal, Yusuf Yıldız ve Cemil Korkut tarafından kaynak kişi olan Mustafa Boydak'tan derlenmiştir.

Antalya Döşemealtı ilçesinde yapılan alan araştırmasında derlenen Antalya Zeybeği'nin Rast makamı dizisinde olduğu, ritminin 9/4'lük ve düzümünün ise 3+2+2+2 şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

Antalya Zeybeği'ne ait oyun akışı gösteriminin yapıldığı partisyonun “ezgi” yazan satırında, Zeybeğe ait derleme kaydından yazılan ezginin notası yer almaktadır. Bu oyunun ezgisinin yörede kullanılan çalgılardan bağlama, zurna, kaval ve kabak kemane ile çalındığı bilinmektedir. Ritim sazı olarak ise yine yörede kullanılan davul, bendir ve darbuka kullanılmaktadır. “Ritim” yazan satırda ise ezginin yöresel çalım teknikleri dikkate alınarak ritim notası yazılmıştır.

Oyun akışının verildiği partisyonun “hareket” yazan satırında Antalya Zeybeği'ne ait hareketler, ezgi ve ritim icrası ile aynı ölçüler dikkate alınarak aktarılmaya çalışılmıştır. Antalya Zeybeği isimli 9/4'lük oyun, dört ölçüden oluşmaktadır. İki ölçü diz vurma ve iki ölçü de ayak atma adımı ile oynanmaktadır.

4.2.2. Antalya Zeybeği Hareket Analizi

4.2.2.1. Diz Vurma

9/4'lük ölçünün 1'inci dörtlük zamanında sol ayak üzerinde sekme yapılır. 2'nci dörtlük zamanda çökme yapılır. 3'üncü dörtlük zamanda sol ayak çekilerek kalkılır, sol ayak basılır ve sağ ayak sol ayağın arkasından çapraz adım atılır. 4'üncü dörtlük zamanda sol ayak basılır, sağ ayak çekilir. 5'inci dörtlük zamanda beklenir; 6'ncı dörtlük zamanda çökme yapılır; 7'nci dörtlük zamanda sol diz vurulur; 8'inci dörtlük zamanda sağ diz vurulur ve 9'uncu dörtlük zamanda ise ayağa kalkılarak adım tamamlanır.

4.2.2.2. Ayak Atma

9/4'lük ölçünün 1'inci dörtlük zamanında sol ayak üzerinde sekme yapılır. 2'nci dörtlük zamanda çökme yapılır. 3'üncü dörtlük zamanda sol ayak çekilerek kalkılır, sol ayak basılır ve sağ ayak sol ayağın arkasından çapraz adım atılır. 4'üncü dörtlük zamanda sol ayak basılır, sağ ayak çekilir. 5'inci dörtlük zamanda beklenir; 6'ncı dörtlük zamanda sağ ayak basılarak bir adım alınır. 7'nci dörtlük zamanda sol ayak basılarak sekme yapılır ve aynı anda sağ ayak sol dize çekilir. 8'inci dörtlük zamanda sol ayak üzerinde sekme yapılarak sağ ayak yana doğru atılır ve 9'uncu dörtlük zamanda ise sağ ayak yere basılarak adım tamamlanır.

Bu bulgular sonucunda oyunun geleneksel kuruluş formu şu şekildedir:

- i. A: Diz Vurma (9/4x2)
- ii. B: Ayak Atma (9/4x2)

4.3. Antalya Yöresine Ait “Atina Zeybeği”nin Ezgi, Ritim ve Hareket Analizi Nasıldır?

Araştırmanın üçüncü alt probleminde Antalya ili Serik ilçesine ait Atina Zeybeği, ezgi, ritim ve hareket akışı olarak incelenmiş ve yorumlanmıştır.

4.3.1. Atina Zeybeği Ezgi, Ritim Analizi

ATİNA ZEYBEĞİ

Yöre: Antalya / Serik

Kaynak kişi: Hüseyin ÇAĞIN, Lütfi ÇAĞIN

Mustafa GÖKÜŞ, Mustafa MUTAL

Derleyen: Ahmet KOCA, Mehmet AKSEL

Kayıttan notaya alan: Metin TOPAL, Elvan VURAL AKÇALI

Ezgi

Ritm

Hareket

Ezgi

Ritm

Hareket

Çift diz

3

Ezgi

Ritm

Hareket

Çift diz

3

4

Ezgi

Ritm

Hareket Düz.....

3

5

Ezgi

Ritm

Hareket Dönme.....

6

Ezgi

Ritm

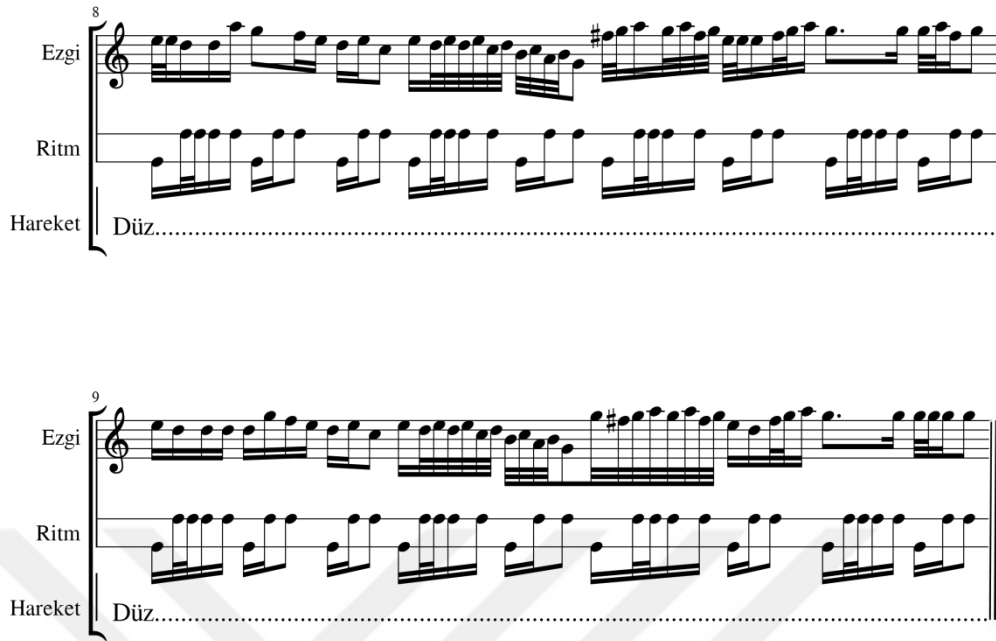
Hareket Dönme.....

7

Ezgi

Ritm

Hareket Çift diz.....

Görsel.16: Atina Zeybeği

4.3.1.'de görüldüğü üzere Atina Zeybeği isimli oyunun müzik notaları TRT Türk Halk Müziği Repertuarı'nda bulunmamaktadır. Oyun, 2008 yılında Ahmet Koca ve Mehmet Aksel tarafından kaynak kişiler Hüseyin Çağın, Lütfi Çağın, Mustafa Göküş ve Mustafa Mutal'den derlenmiştir. Antalya Serik İlçesi'nde yapılan alan araştırmasında derlenen Atina Zeybeği'nin Rast makamı dizisinde olduğu, ritminin 9/4'lük ve düzümlünün ise 3+2+2+2 şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

Atina Zeybeği'ne ait oyun akışı gösteriminin yapıldığı partiyonun “ezgi” yazan satırında, zeybeğe ait derleme kaydından yazılan ezginin notası yer almaktadır

Bu oyunun ezgisinin, yörede kullanılan çalgılardan bağlama, zurna, kaval ve kabak kemane ile çalındığı bilinmektedir. Ritim sazı olarak ise yine yörede kullanılan davul, bendir ve darbuka kullanılmaktadır. “Ritim” yazan satırda ise derleme ezginin yöresel çalım teknikleri dikkate alınarak ritim eşlik notası yazılmıştır.

Oyun akışının verildiği partiyonun “hareket” yazan satırında Atina Zeybeği'ne ait hareketler, ezgi ve ritim icrası ile aynı ölçüler dikkate alınarak aktarılmaya çalışılmıştır. Atina Zeybeği isimli 9/4'lük oyun, 8 ölçüden oluşmaktadır. Oyun, iki ölçü çift diz vurma, bir ölçü düz, iki ölçü dönme, bir ölçü çift diz vurma ve iki ölçü düz adlı adımlar ile oynanmaktadır.

4.3.2. Atina Zeybeği Hareket Analizi

4.3.2.1. Çift Diz

9/4'lük ölçünün 1'inci dörtlük zamanında sol diz yere vurulur ve sağ ayak üzerinde sekme yapılarak kalkılır. 2'nci dörtlük zamanda sol ayak ile bir adım atılır; 3'üncü dörtlük zamanda sağ ayak ile bir adım atılır. 4'üncü dörtlük zamanda sol ayak öne basılır, sağ ayak ile sol ayağın arkasından çapraz adım atılır. 5'inci dörtlük zamanda sol ayak basılır; 6'ncı dörtlük zamanda sağ diz yere vurulur, sol ayak üzerinde sekilerek kalkılır. 7'nci dörtlük zamanda sağ ayak basılır, sol diz yere vurulur. 8'inci dörtlük zamanda sol ayak üzerinde sekme yapılırken sağ ayak tabanı yere vurulur. 9'uncu dörtlük zamanda beklenir ve adım tamamlanır.

4.3.2.2. Düz

9/4'lük ölçünün 1'inci dörtlük zamanında sol diz yere vurulur ve sağ ayak üzerinde sekme yapılarak kalkılır. 2'nci dörtlük zamanda sol ayak ile bir adım atılır; 3'üncü dörtlük zamanda sağ ayak ile bir adım atılır. 4'üncü dörtlük zamanda sol ayak öne basılır, sağ ayak ile sol ayağın arkasından çapraz adım atılır. 5'inci dörtlük zamanda sol ayak öne basılır. 6'ıncı dörtlük zamanda sağ ayak ile bir adım atılır; 7'nci dörtlük zamanda sol ayak ile bir adım atılır. 8'inci dörtlük zamanda sol ayak ile sağ ayağın arkasından çapraz adım atılır. 9'uncu dörtlük zamanda sağ ayak basılarak adım tamamlanır.

4.3.2.3. Dönme

9/4'lük ölçünün 1'inci dörtlük zamanında sol diz yere vurulur ve sağ ayak üzerinde sekme yapılarak kalkılır. 2'nci dörtlük zamanda sol ayak ile bir adım atılır; 3'üncü dörtlük zamanda sağ ayak ile bir adım atılır. 4'üncü dörtlük zamanda sol ayak öne basılır ve sağ ayak ile sol ayağın arkasından çapraz adım atılır. 5'inci dörtlük zamanda sol ayak öne basılır. 6'ncı dörtlük zamanda sağ ayak ile soldan dönüş için bir adım atılır. 7'nci dörtlük zamanda sol ayak ile adım atılarak dönüş tamamlanır. 8'inci dörtlük zamanda sol ayak ile sağ ayağın arkasından çapraz adım atılır. 9'uncu dörtlük zamanda sağ ayak basılarak adım tamamlanır.

Bu bulgular sonucunda oyunun geleneksel kuruluş formu şu şekildedir:

- i. A: Çift Diz (9/4x2)

- ii. B: Düz (9/4x1)
- iii. C: Dönme (9/4x2)
- iv. A: Çift Diz (9/4x1)
- v. B: Düz (9/4x2)

4.4. Antalya Yöresine Ait “Bas Bas Zeybeği”nin Ezgi, Ritim ve Hareket Analizi Nasıldır?

Araştırmanın dördüncü alt probleminde Antalya ili Korkuteli ilçesine ait Bas Bas Zeybeği ezgi, ritim ve hareket açısından analiz edilerek yorumlanmıştır.

4.4.1. Bas Bas Zeybeği Ezgi, Ritim Analizi

BAS BAS ZEYBEĞİ

Yöre:Antalya / Korkuteli

Kaynak kişi: Osman KAPLAN, Osman Şefik DELİOĞLU
Derleyen: Hasan ÖZER, Tuncel EVCEN, Cemil KORKUT
Kayıttan notaya alan: Metin TOPAL, Elvan VURAL AKÇALI

♩ = 47

Ezgi

Ritm

Hareket Düz.....

Ezgi

Ritm

Hareket Çift Diz

Ezgi

Ritm

Hareket Düz.....

4

Ezgi

Ritm

Hareket

Çökme.....

5

Ezgi

Ritm

Hareket

Çökme.....

6

Ezgi

Ritm

Hareket

Tek diz.....

7

Ezgi

Ritm

Hareket

Düz.....

The image displays two measures of musical notation for the Bas Bas Zeybeği. Measure 8 is marked with a '8' and shows three staves: 'Ezgi' (melody) on a treble clef, 'Ritm' (rhythm) on a single line, and 'Hareket' (movement) on a single line with the text 'Çift diz.....'. Measure 9 is marked with a '9' and shows the same three staves with the text 'Düz.....'. The notation includes various musical symbols such as notes, rests, and bar lines.

Görsel.17: Bas Bas Zeybeği

4.4.1’de görüldüğü üzere Bas Bas Zeybeği isimli oyunun müzik notaları, TRT Türk Halk Müziği Repertuarı’nda bulunmamaktadır. Oyun, 2002 yılında Hasan Özer, Tuncel Evcen ve Cemil Korkut tarafından kaynak kişiler Osman Kaplan ve Osman Şefik Delioğlu’ndan derlenmiştir. Antalya’nın Korkuteli ilçesinde yapılan alan araştırmasında derlenen Bas Bas Zeybeği’nin Rast makamı dizisinde olduğu, ritminin 9/4’lük ve düzümlünün ise 3+2+2+2 şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

Bas Bas Zeybeği’ne ait oyun akışı gösteriminin yapıldığı partiyonun “ezgi” yazan satırında, zeybeğe ait derleme kaydından yazılan ezginin notası yer almaktadır.

Bu oyunun ezgisinin yörede kullanılan çalgılardan bağlama, zurna, kaval ve kabak kemane ile çalındığı bilinmektedir. Ritim sazı olarak ise yine yörede kullanılan davul, bendir ve darbuka kullanılmaktadır. “Ritim” yazan satırda ise derleme ezginin yöresel çalım teknikleri dikkate alınarak ritim eşlik notası yazılmıştır.

Oyun akışının verildiği partiyonun “hareket” yazan satırında, Bas Bas Zeybeğine ait hareketler ezgi ve ritim icrası ile aynı ölçüler dikkate alınarak aktarılmaya çalışılmıştır. Bas Bas Zeybeği isimli 9/4’lük oyun, 9 ölçüden oluşmaktadır. Oyun, bir ölçü düz, bir ölçü çift diz, Bir ölçü düz, iki ölçü çökme, bir

ölçü tek diz, bir ölçü düz, bir ölçü çift diz, bir ölçü düz adlı adımlar ile oynanmaktadır.

4.4.2. Bas Bas Zeybeği Hareket Analizi

4.4.2.1. Düz

9/4'lük ölçünün 1'inci dörtlük zamanında sol ayak ile bir adım alınır; 2'nci dörtlük zamanda sağ ayak ile bir adım alınır. 3'üncü dörtlük zamanda sol ayak basılıp sağ ayak çekilir. 4'üncü dörtlük zamanda sağ ayak çapraz basılır ve sol ayak ile sağ ayağın arkasından çapraz bir adım alınır. 5'inci dörtlük zamanda sol ayak basılır, sağ ayak çekilir; 6'ncı dörtlük zamanda sağ ayak basılır, sol ayak çekilir. 7'nci dörtlük zamanda sol ayak yere basılır. 8'inci ve 9'uncu dörtlük zamanda beklenerek adım tamamlanır.

4.4.2.2. Tek Diz

9/4'lük ölçünün 1'inci dörtlük zamanında sağ ayak üzerinde sekilerek çökme yapılır. 2'nci dörtlük zamanda sağdan dönülerek kalkılır, kalkarken sağ ayak basılıp sol ayak çekilir. 3'üncü dörtlük zamanda sol ayak öne çapraz basılır, sağ ayak sol ayağın arkasından çapraz adım alınır. 4'üncü dörtlük zamanda sol ayak basılır, sağ ayak çekilir. 5'inci dörtlük zamanda sol ayak üzerinde sekilerek çökülür. 6'ncı dörtlük zamanda beklenir. 7'nci dörtlük zamanda sol diz yere vurulur. 8'inci ve 9'uncu dörtlük zamanda ayağa kalkılarak adım tamamlanır.

4.4.2.3. Çift Diz

9/4'lük ölçünün 1'inci dörtlük zamanında sağ ayak üzerinde sekilerek çökme yapılır. 2'nci dörtlük zamanda sağdan dönülerek kalkılır, kalkarken sağ ayak basılıp sol ayak çekilir. 3'üncü dörtlük zamanda sağ ayak üzerinde sekme yapılarak çökülür. 4'üncü dörtlük zamanda sağ diz yere vurulup kalkılır. 5'inci dörtlük zamanda sekme yapılarak çökülür. 6'ncı dörtlük zamanda beklenir. 7'nci dörtlük zamanda sol diz yere vurulur. 8'inci ve 9'uncu dörtlük zamanda kalkılarak adım tamamlanır.

4.4.2.4. Çökme

9/4'lük ölçünün 1'inci dörtlük zamanında sağ ayak üzerinde sekilerek çökme yapılır. 2'nci dörtlük zamanda sağ ayak basılarak ve sol ayak çekilerek kalkılır.

3'üncü dörtlük zamanda sol ayak önde çapraz basılır, sağ ayak ile sol ayak arkasından çapraz bir adım alınır. 4'üncü dörtlük zamanda sol ayak basılır ve sağ ayak çekilir. 5'inci dörtlük zamanda sağ ayak öne basılır ve çökülür. 6'ncı dörtlük zamanda sağ diz yere konur; 7'nci dörtlük zamanda sol diz yere konur. 8'inci ve 9 dörtlük zamanda iki diz yerde olacak şekilde beklenir ve adım tamamlanır.

Bu bulgular sonucunda oyunun geleneksel kuruluş formu şu şekildedir:

- i. A: Düz (9/4x1)
- ii. B1: Çift Diz (9/4x1)
- iii. A: Düz (9/4x1)
- iv. C: Çökme (9/4x2)
- v. B: Tek Diz (9/4x1)
- vi. A: Düz (9/4x1)
- vii. B1: Çift Diz (9/4x1)
- viii. A: Düz (9/4x1)

4.5. Antalya Yöresine Ait “Bozova Zeybeği”nin Ezgi, Ritim ve Hareket Analizi Nasıldır?

Araştırmanın beşinci alt probleminde Antalya ili Korkuteli ilçesine ait Bozova Zeybeği ezgi, ritim ve hareket açısından analiz edilerek yorumlanmıştır.

4.5.1. Bozova Zeybeği Ezgi, Ritim Analizi

BOZOVA ZEYBEĞİ

Yöre: Antalya / Korkuteli

Kaynak kişi: Recep YÖRÜK, Ahmet ÇOBAN, Mustafa KALAY
Derleyen: Arzu BEKTAŞ, Hayriye KARAKOÇ
Hasan ÖZER, Metin TOPAL
Kayıttan notaya alan: Metin TOPAL, Elvan VURAL AKÇALI

Ezgi

Ritm

Hareket

2

Ezgi

Ritm

Hareket Diz vurma.....

3

Ezgi

Ritm

Hareket Diz vurma.....

4

Ezgi

Ritm

Hareket Diz vurma.....

5

Ezgi

Ritm

Hareket Çökme.....

6

Ezgi

Ritm

Hareket Ayak atma.....

7

Ezgi

Ritm

Hareket Çökme.....

8

Ezgi

Ritm

Hareket Ayak atma.....

9

Ezgi

Ritm

Hareket Bitiriş.....

Görsel.18: Bozova Zeybeği

4.5.1.'de görüldüğü üzere Bozova Zeybeği isimli oyunun müzik notaları TRT Türk Halk Müziği Repertuarı'nda bulunmamaktadır. Oyun, 2011 yılında Hasan Özer, Metin Topal, Arzu Bektaş ve Hayriye Karakoç tarafından kaynak kişiler Recep Yörük, Ahmet Çoban ve Mustafa Kalay'dan derlenmiştir. Antalya'nın Korkuteli ilçesinde yapılan alan araştırmasında derlenen Bozova Zeybeği'nin Hüseyini makamı dizisinde olduğu, ritminin 9/4'lük ve düzümlünün ise 3+2+2+2 şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

Bozova Zeybeği'ne ait oyun akışı gösteriminin yapıldığı partisinin “ezgi” yazan satırında, zeybeği ait derleme kaydından yazılan ezginin notası yer almaktadır.

Bu oyunun ezgisinin yörede kullanılan çalgılardan bağlama, zurna, kaval ve kabak kemane ile çalındığı bilinmektedir. Ritim sazı olarak ise yine yörede

kullanılan davul, bendir ve darbuka kullanılmaktadır. “Ritim” yazan satırda ise derleme ezginin yöresel çalım teknikleri dikkate alınarak ritim eşlik notası yazılmıştır.

Oyun akışının verildiği partisyonnun “hareket” yazan satırında, Bozova Zeybeği’ne ait hareketler ezgi ve ritim icrası ile aynı ölçüler dikkate alınarak aktarılmaya çalışılmıştır. Bozova Zeybeği isimli 9/4’lük oyun, 8 ölçüden oluşmaktadır. Oyun, üç ölçü diz vurma, bir ölçü çökme, bir ölçü ayak atma, bir ölçü çökme, bir ölçü ayak atma, bir ölçü bitiriş adlı adımlar ile oynanmaktadır.

4.5.2. Bozova Zeybeği Hareket Analizi

4.5.2.1. Diz Vurma

9/4’lük ölçünün 1’inci dörtlük zamanında sol ayak ile bir adım atılır; 2’nci dörtlük zamanda sağ ayak ile bir adım atılır. 3’üncü dörtlük zamanda sol ayak ile bir adım atılır; 4’üncü dörtlük zamanda sağ ayak ile bir adım atılır. 5’inci dörtlük zamanda sol ayak öne basılır, dizler bükülerek çökülür. 6’ıncı dörtlük zamanda sol diz yere vurulur. 7’nci dörtlük zamanda önce sağ diz sonra sol diz yere vurulur. 8’inci dörtlük zamanda sağ ayak yere vurularak yerden kalkılır. 9’uncu dörtlük zamanda sağ ayak üzerinde sekme yapılarak adım tamamlanır.

4.5.2.2. Çökme

9/4’lük ölçünün 1’inci dörtlük zamanında sol ayak ile bir adım atılır; 2’nci dörtlük zamanda sağ ayak ile bir adım atılır. 3’üncü dörtlük zamanda sol ayak ile bir adım atılır; 4’üncü dörtlük zamanda sağ ayak ile bir adım atılır. 5’inci dörtlük zamanda sol ayak ile bir adım atılır. 6’ıncı dörtlük zamanda sağ ayak ile bir adım atılır. 7’nci dörtlük zamanda sol ayak basılarak çökme yapılır; 8’inci dörtlük zamanda sağ diz bükülerek çökmeye devam edilir. 9’uncu dörtlük zamanda sol ve sağ ayaklar üzerine oturularak adım tamamlanır.

4.5.2.3. Ayak atma

9/4’lük ölçünün 1’inci dörtlük zamanında sağ ayak ile bir adım atılır; 2’nci dörtlük zamanda sol ayak ile bir adım atılır. 3’üncü dörtlük zamanda sağ ayak ile bir adım atılır; 4’üncü dörtlük zamanda sol ayak ile bir adım atılır. 5’inci dörtlük zamanda sağ ayak ile bir adım atılır. 6’ıncı dörtlük zamanda sol ayak ile bir adım

atılır. 7'nci dörtlük zamanda sağ ayak üzerinde sekme yapılarak sol ayak sağ dize çekilir. 8'inci dörtlük zamanda sağ ayak üzerinde sekme yapılır ve sol ayak öne doğru atılır ve aynı anda soldan dönüşe başlanır. 9'uncu dörtlük zamanda sağ ayak üzerinde sekmeye devam edilir; sol ayak havada olacak şekilde soldan dönüş yapılarak adım tamamlanır.

4.5.2.4. Bitiriş

9/4'lük ölçünün 1'inci dörtlük zamanında sol ayak ile bir adım atılır; 2'nci dörtlük zamanda sağ ayak ile bir adım atılır. 3'üncü dörtlük zamanda sol ayak ile bir adım atılır; 4'üncü dörtlük zamanda sağ ayak ile bir adım atılır. 5'inci dörtlük zamanda sol ayak ile bir adım atılır. 6'ncı dörtlük zamanda sağ ayak ile bir adım atılır. 7'nci dörtlük zamanda sol ayak ile bir adım atılır. 8'inci dörtlük zamanda sağ ayak yana basılır. 9'uncu dörtlük zamanda beklenerek adım tamamlanır.

Bu bulgular sonucunda oyunun geleneksel kuruluş formu şu şekildedir:

i.	A: Diz Vurma	(9/4x3)
ii.	B: Çökme	(9/4x1)
iii.	C: Ayak Atma	(9/4x1)
iv.	B: Çökme	(9/4x1)
v.	C: Ayak Atma	(9/4x1)
vi.	D: Bitiriş	(9/4x1)

4.6. Antalya Yöresine Ait “Hapishane Zeybeği”Nin Ezgi, Ritim Ve Hareket Analizi Nasıldır?

Araştırmanın altıncı alt probleminde Antalya ili Serik ilçesine ait Hapishane Zeybeği ezgi, ritim ve hareket açısından analiz edilerek yorumlanmıştır.

4.6.1. Hapishane Zeybeği Ezgi, Ritim Analizi

HAPİSHANE ZEYBEĞİ

Yöre: Antalya / Serik

Kaynak kişi: Hüseyin ÇAĞIN, Lütfi ÇAĞIN

Mustafa GÖKÜŞ, Mustafa MUTAL

Derleyen: Ahmet KOCA, Mehmet AKSEL

Kayıttan notaya alan: Metin TOPAL, Elvan VURAL AKÇALI

$\text{♩} = 64$

Ezgi

Ritm

Hareket

Düz.....

2

Ezgi

Ritm

Hareket

Diz vurma.....

3

Ezgi

Ritm

Hareket

Dönme.....

The image displays two measures of musical notation for Hapishane Zeybeği. Measure 4, labeled 'Diz vurma', features a melody in 9/4 time on a treble clef staff, a rhythmic accompaniment of eighth notes on a staff, and a movement line labeled 'Diz vurma'. Measure 5, labeled 'Dönme', continues the melody and rhythm, with a movement line labeled 'Dönme'. The notation includes a key signature of one flat and a common time signature of 9/4.

Görsel.19: Hapishane Zeybeği

4.6.1’de görüldüğü üzere Hapishane Zeybeği isimli oyunun müzik notaları TRT Türk Halk Müziği Repertuarı’nda bulunmamaktadır. Oyun, 2008 yılında Ahmet Koca ve Mehmet Aksel tarafından kaynak kişiler Hüseyin Çağın, Lütfi Çağın, Mustafa Göküş ve Mustafa Mutal’dan derlenmiştir. Antalya’nın Serik İlçesi’nde yapılan alan araştırmasında derlenen Hapishane Zeybeği’nin Hüseyini makamı dizisinde olduğu, ritminin 9/4’lük ve düzümlünün ise 3+2+2+2 şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

Hapishane Zeybeği’ne ait oyun akışı gösteriminin yapıldığı partiyonun “ezgi” yazan satırında, zeybeğe ait derleme kaydından yazılan ezginin notası yer almaktadır.

Bu oyunun ezgisinin yörede kullanılan çalgılardan bağlama, zurna, kaval ve kabak kemane ile çalındığı bilinmektedir. Ritim sazı olarak ise yine yörede kullanılan davul, bendir ve darbuka kullanılmaktadır. “Ritim” yazan satırda ise derleme ezginin yöresel çalım teknikleri dikkate alınarak ritim eşlik notası yazılmıştır.

Oyun akışının verildiği partiyonun “hareket” yazan satırında, Hapishane Zeybeği’ne ait hareketler ezgi ve ritim icrası ile aynı ölçüler dikkate alınarak aktarılmaya çalışılmıştır. Hapishane Zeybeği isimli 9/4’lük oyun, 5 ölçüden

oluşmaktadır. Oyun, bir ölçü düz, bir ölçü diz vurma, bir ölçü çökme, bir ölçü diz vurma, bir ölçü çökme adlı adımlar ile oynanmaktadır.

4.6.2. Hapishane Zeybeği Hareket Analizi

4.6.2.1. Düz

9/4'lük ölçünün 1'inci dörtlük zamanında sağ ayak üzerinde sekme yapılarak sol ayak yana doğru atılır. 2'nci dörtlük zamanda sol ayakla bir adım atılır; 3'üncü dörtlük zamanda sağ ayak ile bir adım atılır. 4'üncü dörtlük zamanda sol ayak ile bir adım atılır; 5'inci dörtlük zamanda sağ ayak ile bir adım atılır. 6'ncı dörtlük zamanda sol ayak ile bir adım atılır. 7'nci dörtlük zamanda sağ ayak yana basılır. 8'inci ve 9'uncu dörtlük zamanda beklenerek adım tamamlanır.

4.6.2.2. Diz vurma

9/4'lük ölçünün 1'inci dörtlük zamanında sağ ayak üzerinde sekme yapılarak sol ayak yana doğru atılır. 2'inci dörtlük zamanda sol ayakla bir adım atılır; 3'üncü dörtlük zamanda sağ ayak ile bir adım atılır. 4'üncü dörtlük zamanda sağ ve sol ayaklar üzerinde aynı anda sekme yapılarak yere basılır. 5'inci dörtlük zamanda yere doğru çökülür. 6'ncı dörtlük zamanda sağ diz yere vurulur; 7'nci dörtlük zamanda beklenir; 8'inci dörtlük zamanda sol diz yere vurulur. 9'uncu dörtlük zamanda yerden kalkılarak adım tamamlanır.

4.6.2.3. Çökme

9/4'lük ölçünün 1'inci dörtlük zamanında sağ ayak üzerinde sekme yapılarak sol ayak yana doğru atılır. 2'nci dörtlük zamanda sol ayakla bir adım atılır; 3'üncü dörtlük zamanda sağ ayak ile bir adım atılır. 4'üncü dörtlük zamanda sol ayak öne doğru basılarak yere doğru çökülür. 5'inci dörtlük zamanda sağ diz yere vurulur; 6'ncı dörtlük zamanda beklenir. 7'nci dörtlük zamanda sol diz yere vurulur. 8'inci dörtlük zamanda sağ ve sol diz üzerinde beklenir. 9'uncu dörtlük zamanda ayağa kalkarak adım tamamlanır.

Bu bulgular sonucunda oyunun geleneksel kuruluş formu şu şekildedir:

- i. A: Düz (9/4x1)
- ii. B: Diz Vurma (9/4x1)
- iii. B1: Çökme (9/4x1)

- iv. B: Diz Vurma (9/4x1)
v. B1: Çökme (9/4x1)

4.7. Antalya Yöresine Ait “Hasbahçe Zeybeği”nin Ezgi, Ritim ve Hareket Analizi Nasıldır?

Araştırmanın yedinci alt probleminde Antalya ili Alanya ilçesine ait Hasbahçe Zeybeği ezgi, ritim ve hareket açısından analiz edilerek yorumlanmıştır.

4.7.1. Hasbahçe Zeybeği Ezgi, Ritim Analizi

HASBAHÇE ZEYBEĞİ

Yöre: Antalya / Alanya

Kaynak kişi: Fahri YİĞİT, Ali ERDEM, Murat KOÇAK

Derleyen: Tuncel EVCEN, Taner EZGÜ

Naci ÖZCAN, Murat ZARİF

Kayıttan notaya alan: Metin TOPAL, Elvan VURAL AKÇALI

1. Ezgi = 115

Ritm

Hareket Kollu..... Kollu.....

3. Ezgi

Ritm

Hareket Sekme

4. Ezgi

Ritm

Hareket Sekme.....

5

Ezgi

Ritm

Hareket

Geriye.....

6

Ezgi

Ritm

Hareket

Geriye.....

7

Ezgi

Ritm

Hareket

Dönme..... Dönme.....

9

Ezgi

Ritm

Hareket

Diz vurma.....

10
Ezgi
Ritm
Hareket Diz vurma.....

11
Ezgi
Ritm
Hareket Diz vur ilerle..... Diz vur ilerle.....

13
Ezgi
Ritm
Hareket Diz vur ilerle

14
Ezgi
Ritm
Hareket Bitiriş.....

Görsel.20: Hasbahçe Zeybeği

4.7.1.'de görüldüğü üzere Hasbahçe Zeybeği isimli oyunun müzik notaları TRT Türk Halk Müziği Repertuarı'nda bulunmamaktadır. TRT Türk Halk Müziği Repertuarı'nda aynı isim ve 674 kayıt numarası ile kayıtlı olan Hasbahçe Zeybeği incelendiğinde, ezgi, ritim ve makamsal açıdan bu araştırmada tespit edilerek analizi yapılan Hasbahçe Zeybeği ile hiçbir benzerliğinin olmadığı tespit edilmiştir. Oyun,

2002 yılında Taner Ezgü, Tuncel Evcen, Naci Özcan ve Murat Zarif tarafından kaynak kişiler Fahri Yiğit, Murat Kocak ve Ali Erdem'den derlenmiştir. Antalya'nın Alanya İlçesi'nde yapılan alan araştırmasında derlenen Hasbahçe Zeybeği'nin Nikriz makamı dizisinde olduğu, ritminin 9/8'lik ve düzümlünün ise 2+2+2+3 şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

Hasbahçe Zeybeği'ne ait oyun akışı gösteriminin yapıldığı partiyonun “ezgi” yazan satırında, zeybeğe ait derleme kaydından yazılan ezginin notası yer almaktadır.

Bu oyunun ezgisinin yörede kullanılan çalgılardan bağlama, zurna, kaval, klarnet ve kabak kemane ile çalındığı bilinmektedir. Ritim sazı olarak ise yine yörede kullanılan davul, bendir ve darbuka kullanılmaktadır. “Ritim” yazan satırda ise derleme ezginin yöresel çalım teknikleri dikkate alınarak ritim eşlik notası yazılmıştır.

Oyun akışının verildiği partiyonun “hareket” yazan satırında, Hasbahçe Zeybeğine ait hareketler ezgi ve ritim icrası ile aynı ölçüler dikkate alınarak aktarılmaya çalışılmıştır. Hasbahçe Zeybeği isimli 9/8'lik oyun, 14 ölçüden oluşmakta ve iki ölçü kollu, iki ölçü sekme, iki ölçü geriye, iki ölçü dönme, iki ölçü diz vurma, üç ölçü diz vur ilerlerle, bir ölçü bitiriş adlı adımlar ile oynanmaktadır.

4.7.2. Hasbahçe Zeybeği Hareket Analizi

4.7.2.1. Kollu

9/8'lik ölçünün 1'inci sekizlik zamanında sol ayak çapraza basılır. 2'nci sekizlik zamanda sağ ayak, sol ayak arkasından çapraz adım atılır. 3'üncü sekizlik zamanda sol ayak çapraza basılır. 4'üncü sekizlik zamanda sağ ayak, sol ayak arkasından çapraz adım atılır. 5'inci sekizlik zamanda sol ayak basılır. 6'ncı sekizlik zamanda sol ayak üzerinde sekilerek sağ ayak çekilir. 7'nci sekizlik zamanda sağ ayak yere basılır. 8'inci ve 9'uncu sekizlik zamanda beklenerek adım tamamlanır.

4.7.2.2. Sekme

9/8'lik ölçünün 1'inci sekizlik zamanında sol ayak basılır. 2'nci sekizlik zamanda sol ayak üzerinde sekme yapılarak sağ ayak çekilir. 3'üncü ve 4'üncü sekizlik zamanda beklenir. 5'inci sekizlik zamanda sağ ayak öne uzatılır; 6'ncı

sekizlik zamanda sağ ayak sol dize çekilir. 7'nci sekizlik zamanda sağ ayak yere basılır. 8'inci ve 9'uncu sekizlik zamanda beklenerek adım tamamlanır.

4.7.2.3. Geriye

9/8'lik ölçünün 1'inci sekizlik zamanında sol ayak geriye basılır; 2'nci sekizlik zamanda sol ayak üzerinde sekilir. 3'üncü sekizlik zamanda sağ ayak geriye basılır; 4'üncü sekizlik zamanda sağ ayak üzerinde sekilir. 5'inci sekizlik zamanda sol ayak geriye basılır; 6'ncı sekizlik zamanda sol ayak üzerinde sekme yapılır. 7'nci sekizlik zamanda sağ ayak yere basılır. 8'inci ve 9'uncu sekizlik zamanda beklenerek adım tamamlanır.

4.7.2.4. Dönme

9/8'lik ölçünün 1'inci sekizlik zamanında sol ayak öne basılır. 2'nci sekizlik zamanda sol ayak üzerinde sekme yapılırken soldan dönüş yapılır. 3'üncü sekizlik zamanda sağ ayak basılır. 4'üncü sekizlik zamanda sağ ayak üzerinde sekme yapılırken dönüşe devam edilir. 5'inci sekizlik zamanda sol ayak basılır. 6'ncı sekizlik zamanda sol ayak üzerinde sekme yapılarak dönüş tamamlanır. 7'nci sekizlik zamanda sağ ayak yere basılır. 8'inci ve 9'uncu sekizlik zamanda beklenerek adım tamamlanır.

4.7.2.5. Diz Vurma

9/8'lik ölçünün 1'inci sekizlik zamanında sol ayak öne basılır. 2'nci sekizlik zamanda sekme yapılarak sağ ayak çekilir. 3'üncü sekizlik zamanda sağ ayak yere basılır. 4'üncü sekizlik zamanda çökülür. 5'inci sekizlik zamanda sağ diz yere vurulur. 6'ncı sekizlik zamanda beklenir. 7'nci sekizlik zamanda sol diz yere vurulur. 8'inci ve 9'uncu sekizlik zamanda beklenerek adım tamamlanır.

4.7.2.6. Diz vur ilerle

9/8'lik ölçünün 1'inci sekizlik zamanında harekete yerde başlanarak sağ diz vurulur. 2'nci sekizlik zamanda sol ayakla ilerlenir; 3'üncü sekizlik zamanda sol diz vurulur. 4'üncü sekizlik zamanda sağ ayakla ilerlenir; 5'inci sekizlik zamanda sağ diz vurulur. 6'ncı sekizlik zamanda sol ayakla ilerlenir. 7'nci sekizlik zamanda ayağa kalkılır. 8'inci ve 9'uncu sekizlik zamanda beklenerek adım tamamlanır.

4.7.2.7. Bitiriş

9/8'lik ölçünün 1'inci sekizlik zamanında sol ayak çapraz basılır. 2'nci sekizlik zamanda sağ ayak sol ayağın arkasından çapraz adım alınır. 3'üncü sekizlik zamanda sol ayak çapraz basılır. 4'üncü sekizlik zamanda sağ ayak sol ayağın arkasından çapraz adım alınır. 5'inci sekizlik zamanda sol ayak basılır; 6'ncı sekizlik zamanda sağ ayak çekilir. 7'nci sekizlik zamanda sağ ayak öne doğru basılır. 8'inci ve 9'uncu sekizlik zamanda beklenerek adım tamamlanır.

Bu bulgular sonucunda oyunun geleneksel kuruluş formu şu şekildedir:

- i. A: Kollu (9/4x2)
- ii. B: Sekme (9/4x2)
- iii. C: Geriye (9/4x2)
- iv. D: Dönme (9/4x2)
- v. E: Diz Vurma (9/4x2)
- vi. E1: Diz Vur İlerle (9/4x3)
- vii. F: Bitiriş (9/4x1)

4.8. Antalya Yöresine Ait “Serik Alyazma Zeybeği”nin Ezgi, Ritim ve Hareket Analizi Nasıldır?

Araştırmanın sekizinci alt probleminde Antalya ili Serik ilçesine ait Serik Alyazma Zeybeği ezgi, ritim ve hareket açısından analiz edilerek yorumlanmıştır.

4.8.1. Serik Alyazma Zeybeği Ezgi, Ritim Analizi

SERİK ALYAZMA ZEYBEĞİ

Yöre: Antalya / Serik

Kaynak kişi: Hüseyin ÇAĞIN, Lütfi ÇAĞIN

Mustafa GÖKÜŞ, Mustafa MUTAL

Derleyen: Ahmet KOCA, Mehmet AKSEL

Kayıttan notaya alan: Metin TOPAL, Elvan VURAL AKÇALI

Ezgi

Ritm

Hareket

♩ = 58

2

Ezgi

Ritm

Hareket Düz.....

3

Ezgi

Ritm

Hareket Düz.....

4

Ezgi

Ritm

Hareket Düz.....

5

Ezgi

Ritm

Hareket Dönme.....

6

Ezgi

Ritm

Hareket Dönme.....

7

Ezgi

Ritm

Hareket Dönme.....

8

Ezgi

Ritm

Hareket Düz.....

9

Ezgi

Ritm

Hareket Düz.....

10

Ezgi

Ritm

Hareket

Diz vurma.....

11

Ezgi

Ritm

Hareket

Diz vurma.....

12

Ezgi

Ritm

Hareket

Düz.....

13

Ezgi

Ritm

Hareket

Düz.....

The image displays three measures of musical notation for Serik Alyazma Zeybeği. Each measure consists of three staves: Ezgi (Melody), Ritm (Rhythm), and Hareket (Movement). Measure 14 and 15 are marked 'Tepme' (Tepme movement), and measure 16 is marked 'Düz' (Düz movement). The notation is in 9/4 time and B-flat major.

Görsel.21: Serik Alyazma Zeybeği

4.8.1.'de görüldüğü üzere Serik Alyazma Zeybeği isimli oyunun müzik notaları TRT Türk Halk Müziği Repertuarı'nda bulunmamaktadır. Oyun, 2008 yılında Ahmet Koca ve Mehmet Aksel tarafından kaynak kişiler Hüseyin Çağın, Lütfi Çağın, Mustafa Göküş ve Mustafa Mutal'den derlenmiştir. Antalya'nın Serik İlçesi'nde yapılan alan araştırmasında derlenen Serik Alyazma Zeybeği'nin Hüseyini makamı dizisinde olduğu, ritminin 9/4'lük ve düzümlünün ise 3+2+2+2 şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

Serik Alyazma Zeybeği'ne ait oyun akışı gösteriminin yapıldığı partiyonun "ezgi" yazan satırında, zeybeğe ait derleme kaydıdan yazılan ezginin notası yer almaktadır.

Bu oyunun ezgisinin yörede kullanılan çalgılardan bağlama, zurna, kaval ve kabak kemane ile çalındığı bilinmektedir. Ritim sazı olarak ise yine yörede kullanılan davul, bendir ve darbuka kullanılmaktadır. “Ritim” yazan satırda ise derleme ezginin yöresel çalım teknikleri dikkate alınarak ritim eşlik notası yazılmıştır.

Oyun akışının verildiği partiyonun “hareket” yazan satırında, Serik Alyazma Zeybeği’ne ait hareketler ezgi ve ritim icrası ile aynı ölçüler dikkate alınarak aktarılmaya çalışılmıştır. Serik Alyazma Zeybeği isimli 9/4’lük oyun, 15 ölçüden oluşmakta ve üç ölçü düz, üç ölçü dönme, iki ölçü düz, iki ölçü diz vurma, iki ölçü düz, iki ölçü tepme, bir ölçü düz adlı adımlar ile oynanmaktadır.

4.8.2. Serik Alyazma Zeybeği Hareket Analizi

4.8.2.1. Düz

9/4’lük ölçünün 1’inci dörtlük zamanında sol ayak ucu yere vurulur ve yukarı çekilir. 2’nci dörtlük zamanda sol ayak ile bir adım alınır ve sağ ayak çekilir. 3’üncü dörtlük zamanda sağ ayak ile bir adım alınır, sol ayak çekilir. 4’üncü dörtlük zamanda sol ayak üzerinde sekme yapılır. 5’inci dörtlük zamanda sağ ayak ucu yere vurulur. 6’ıncı dörtlük zamanda sağ ayak üzerinde sekme yapılır. 7’nci dörtlük zamanda sol ayak ucu yere vurulur. 8’inci ve 9’uncu dörtlük zamanda sol ayak yere basılarak adım tamamlanır.

4.8.2.2. Dönme

9/4’lük ölçünün 1’inci dörtlük zamanında sol ayak ucu yere vurulur ve yukarı çekilir. 2’nci dörtlük zamanda sol ayak ile sağdan dönüş yapılır ve sağ ayak yukarı çekilir. 3’üncü dörtlük zamanda sağ ayak ile bir adım alınır, sol ayak çekilir. 4’üncü dörtlük zamanda sol ayak ile bir sekme yapılır. 5’inci dörtlük zamanda sağ ayak ucu yere vurulur. 6’ıncı dörtlük zamanda sol ayak üzerinde sekerek soldan dönüş yapılır. 7’nci dörtlük zamanda sağ ayak üzerinde sekme yapıp sol ayak çekilir. 8’inci ve 9’uncu dörtlük zamanda sol ayak yere basılarak adım tamamlanır.

4.8.2.3. Diz Vurma

9/4’lük ölçünün 1’inci dörtlük zamanında sol ayak ucu yere vurulur ve yukarı çekilir. 2’nci dörtlük zamanda sol ayak ile bir adım alınır ve sağ ayak çekilir. 3’üncü

dörtlük zamanda sağ ayak ile bir adım alınır ve sol ayak çekilir. 4'üncü dörtlük zamanda sol ayak üzerinde sekme yapılır. 5'inci dörtlük zamanda sağ diz yere vurulur; 6'ncı dörtlük zamanda sağ ayak üzerinde sekme yapılır. 7'nci dörtlük zamanda sol diz yere vurulur. 8'inci ve 9'uncu dörtlük zamanda sol ayak yere basılarak adım tamamlanır.

4.8.2.4. Tepme

9/4'lük ölçünün 1'inci dörtlük zamanında sol ayak ucu yere vurulur ve yukarı çekilir. 2'nci dörtlük zamanda sol ayak ile bir adım alınır ve sağ ayak çekilir. 3'üncü dörtlük zamanda sağ ayak ile bir adım alınır ve sol ayak çekilir. 4'üncü dörtlük zamanda sol ayak üzerinde sekme yapılır. 5'inci dörtlük zamanda sağ ayak ucu yere vurulur. 6'ncı dörtlük zamanda sağ ayak geriye basılır ve üzerinde sekilir. 7'nci dörtlük zamanda sol ayak geriye basılır ve üzerinde sekilir. 8'inci ve 9'uncu dörtlük zamanda sağ ayak geriye basılır ve üzerinde sekme yapılarak adım tamamlanır.

Bu bulgular sonucunda oyunun geleneksel kuruluş formu şu şekildedir:

i.	A: Düz	(9/4x3)
ii.	B: Dönme	(9/4x3)
iii.	A: Düz	(9/4x2)
iv.	C: Diz Vurma	(9/4x2)
v.	A: Düz	(9/4x2)
vi.	D: Tepme	(9/4x2)
vii.	A: Düz	(9/4x1)

4.9. Antalya Yöresine Ait “Serik Serenler Zeybeği”nin Ezgi, Ritim ve Hareket Analizi Nasıldır?

Araştırmanın dokuzuncu alt probleminde Antalya ili Serik ilçesine ait Serik Serenler Zeybeği ezgi, ritim ve hareket açısından analiz edilerek yorumlanmıştır.

4.9.1. Serik Serenler Zeybeği Ezgi, Ritim Analizi

SERİK SERENLER ZEYBEĞİ

Yöre: Antalya / Serik

Kaynak kişi: Hüseyin ÇAĞIN, Lütfi ÇAĞIN

Mustafa GÖKÜŞ, Mustafa MUTAL

Derleyen: Ahmet KOCA, Mehmet AKSEL

Kayıttan notaya alan: Metin TOPAL, Elvan VURAL AKÇALI

1 $\text{♩} = 45$

Ezgi

Ritm

Hareket

2

Ezgi

Ritm

Hareket

3

Ezgi

Ritm

Hareket

Düz

4

Ezgi

Ritm

Hareket

Düz.....

5

Ezgi

Ritm

Hareket

Düz.....

6

Ezgi

Ritm

Hareket

Dönme.....

7

Ezgi

Ritm

Hareket

Dönme.....

The image displays four measures of musical notation for the Serik Serenler Zeybeği. Each measure consists of three staves: Ezgi (Melody), Ritm (Rhythm), and Hareket (Movement). The measures are numbered 8, 9, 10, and 11. Measure 8 is labeled 'Dönme', measure 9 is 'Düz', measure 10 is 'Çökme', and measure 11 is 'Çökme'. The notation includes treble clefs, notes, rests, and bar lines. The Hareket staff is a dotted line.

Görsel.22: Serik Serenler Zeybeği

4.9.1’de görüldüğü üzere Serik Serenler Zeybeği isimli oyunun müzik notaları TRT Türk Halk Müziği Repertuarı’nda bulunmamaktadır. Oyun, 2008 yılında Ahmet Koca ve Mehmet Aksel tarafından kaynak kişiler Hüseyin Çağın, Lütfi Çağın, Mustafa Göküş ve Mustafa Mutal’dan derlenmiştir.

Antalya ili Serik İlçesi'nde yapılan alan araştırmasında derlenen Serik Serenler Zeybeği'nin Hüseyini makamı dizisinde olduğu, ritminin 9/8'lik ve düzümlünün ise 3+2+2+2 şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

Serik Serenler Zeybeği'ne ait oyun akışı gösteriminin yapıldığı partisyonun “ezgi” yazan satırında, zeybeğe ait derleme kaydından yazılan ezginin notası yer almaktadır.

Bu oyunun ezgisinin yörede kullanılan çalgılardan bağlama, zurna, kaval ve kabak kemane ile çalındığı bilinmektedir. Ritim sazı olarak ise yine yörede kullanılan davul, bendir ve darbuka kullanılmaktadır. “Ritim” yazan satırda ise derleme ezginin yöresel çalım teknikleri dikkate alınarak ritim eşlik notası yazılmıştır.

Oyun akışının verildiği partisyonun “hareket” yazan satırında Serenler Zeybeği'ne ait hareketler ezgi ve ritim icrası ile aynı ölçüler dikkate alınarak aktarılmaya çalışılmıştır. Serenler Zeybeği isimli 9/8'lik oyun, 9 ölçüden oluşmakta ve üç ölçü düz, üç ölçü dönme, bir ölçü düz, iki ölçü çökme adlı adımlar ile oynanmaktadır.

4.9.2. Serik Serenler Zeybeği Hareket Analizi

4.9.2.1. Düz Adım

9/8'lik ölçünün 1'inci sekizlik zamanında sağ ayak üzerine sekilip sol ayak öne doğru atılır. 2'nci ve 3'üncü sekizlik zamanda sol ve sağ ayakla iki adım atılır. 4'üncü ve 5'inci sekizlik zamanda sol ayak üzerinde, 6'ncı ve 7'nci sekizlik zamanda ise sağ ayak üzerinde birer sekme yapılır. 8'inci ve 9'uncu sekizlik zamanda sol ayak yere basılarak adım tamamlanır.

4.9.2.2. Dönme

9/8'lik ölçünün 1'inci sekizlik zamanında sağ ayak üzerine sekilip sol ayak öne doğru atılır. 2'nci ve 3'üncü sekizlik zamanda sol ve sağ ayakla iki adım atılır. 4'üncü ve 5'inci sekizlik zamanda sol ayak üzerinde sekerek soldan tam dönüş yapılır. 6'ncı sekizlik zamanda sağ ayak yere basılır. 7'nci sekizlik zamanda sağ ayak üzerinde sekme yapılarak sol ayak yukarı çekilir. 8'inci ve 9'uncu sekizlik zamanda sol ayak yere basılarak adım tamamlanır.

4.9.2.3. Çökme

9/8'lik ölçünün 1'inci sekizlik zamanında sağ ayak üzerine sekilip sol ayak öne doğru atılır. 2'nci ve 3'üncü sekizlik zamanda sol ve sağ ayakla iki adım atılır. 4'üncü ve 5'inci sekizlik zamanda sol ayak üzerinde sekme yapılır; 6'ncı sekizlik zamanda her iki ayak tabanı yerde olacak şekilde çökülür. 7'inci sekizlik zamanda sağ ayak üzerinde sekilerek kalkılır. 8'inci ve 9'uncu sekizlik zamanda sol ayak yere basılarak adım tamamlanır.

Bu bulgular sonucunda oyunun geleneksel kuruluş formu şu şekildedir:

- i. A: Düz (9/4x3)
- ii. B: Dönme (9/4x3)
- iii. A: Düz (9/4x1)
- iv. C: Çökme (9/4x2)

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmada elde edilen bulgular ışığında ulaşılan sonuçlara ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç

Bu araştırmada problem ve alt problemler doğrultusunda elde edilen bulgulara dayalı olarak şu sonuçlar elde edilmiştir.

Antalya iline bağlı; Serik, Döşemealtı, Korkuteli ve Alanya ilçelerinde değişik zamanlarda yapılan alan araştırmaları sonucunda kaynak kişi olan Mustafa Boydak, Osman Kaplan, Osman Şefik Delioğlu, Recep Yörük, Ahmet Çoban, Mustafa Kalay, Fahri Yiğit, Ali Erdem, Murat Koçak, Hüseyin Çağın, Lütfi Çağın, Mustafa Göküş ve Mustafa Mutal isimli kaynak kişilerden 9 adet zeybek dansı tespit edilerek kayıt altına alınmıştır.

Tespit edilen Zeybek danslarının ezgi, ritim ve hareket analizleri yapılmış, kaynak kişilerden alınan bilgiler doğrultusunda ezgi ve ritim notaları yazılmış, ayrıca dansın kurgusunu oluşturan adım cümlelerinin hareket analizleri yapılarak partiyon halinde verilmiştir.

Bu araştırmada yer alan 9 zeybek dansının;

- i. Korkuteli ilçesine ait Alyazma Zeybeği isimli dansın müzik notalarının TRT Türk Halk Müziği Repertuarı'nda 1297 kayıt numarası ve “Çay Benim Çeşme Benim” adı ile kayıtlı olduğu, ezgi, ritim ve makamsal açıdan bu çalışmada tespit edilerek analizi yapılan Alyazma Zeybeği ile aynı olduğu, Alanya ilçesine ait Hasbahçe Zeybeği isimli dansın 674 kayıt numarası ve aynı isimle kayıtlı olduğu, ancak bu notaların ezgi, ritim ve makamsal açıdan bu araştırmada tespit edilerek analizi yapılan zeybek dansı ile hiçbir benzerliğinin olmadığı; diğer 7 dansa ait müzik notalarının TRT Türk Halk Müziği Repertuarı'nda kayıtlı olmadığı,
- ii. 7 tanesinin 9/4'lük usulde ve düzümlünün 3+2+2+2 şeklinde olduğu,
- iii. 2 zeybek dansının ise 9/8'lik usulde olduğu, 9/8'lik usulde olan zeybeklerden birinin düzümlünün 3+2+2+2 şeklinde, diğerinin düzümlünün ise 2+2+2+3 şeklinde olduğu,

- iv. 9/4'lük usulde olan zeybekler için metronom hızının dakikada 45-65 arası, 9/8'lik usulde olan zeybekler için ise dakikada 90-115 arası olduğu,
- v. Zeybek danslarına ait ezgiler makamsal açıdan incelendiğinde ise 5 zeybek ezgisinin Hüseyini makamı dizisinde, 3 zeybek ezgisinin Rast makamı dizisinde ve 1 zeybek ezgisinin de Nikriz makamı dizisinde olduğu,
- vi. Zeybek danslarına eşlik eden çalgıların genellikle bağlama, klarnet, davul, darbuka olduğu tespit edilmiş olmakla birlikte kaynak kişilerin verdiği bilgiler ışığında bu danslara zurna, kaval, kabak kemane, cura gibi sazların da eşlik ettiği,
- vii. Zeybek danslarının genellikle tek kişi olarak oynandığı, bununla birlikte ikişer, üçer ya da daha fazla kişiden oluşan gruplar halinde de oynandığı,
- viii. Zeybek dansları oynanırken genellikle daire formunun kullanıldığı,
- ix. Dansların hareket akışları incelendiğinde ise kolaydan zora doğru adım cümlelerinin sıralandığı,
- x. Dansların adım cümlelerinin düz, ayak atma, ayak çekme, tek diz, çift diz, diz vurma, çökme ve dönme gibi ortak isimler aldığı tespit edilmiştir.

Bu araştırmada elde edilen bulgulara dayalı olarak Antalya yöresinde oynanan halk danslarının sadece “Teke” türünde danslar olmadığı, özellikle Antalya iline bağlı ilçeler incelendiğinde halk türkülerinin yanı sıra halk oyunlarında da Zeybek türünün olduğu sonucuna varılmıştır.

5.2. Öneriler

Bu araştırmada, problem doğrultusunda elde edilen bulgulara dayalı olarak elde edilen sonuçlara ilişkin şu önerilere yer verilmiştir.

- i. Antalya içinde yer alan ve bu araştırma da yer verilemeyen bölgeler ve kaynak kişileri de kapsayacak şekilde farklı araştırmalar yapılarak bu araştırmada tespit edilememiş dans ve müzikler varsa onların da tespit edilmesi,
- ii. Antalya yöresinin kaşıkli dansların icra edildiği illerle komşu olması nedeniyle bu konuda da araştırmalar yapılarak varsa bu dans ve müziklerin de kayıt altına alınması,

iii. Bu araştırmada tespit edilen dans ve müziklerin repertuvara kazandırılması, dansların ilgili eēitim kurum ve kuruluşları tarafından yeni nesillere aktarılmak üzere eēitim müfredatına alınması,

iv. Antalya yöresinde yaşayan halk oyunları ile ilgili kaynak kişilerin tespit edilerek, derlenmemiş ve kayıt altına alınmamış dans ve müziklerin de kayıt altına alınması,

v. Türk halk danslarının ezgi, ritim, giysi gibi tüm unsurları ile birlikte derlenmesine yönelik araştırmalar yapılması,

vi. Türk halk danslarının ēretimi, yaygınlaştırılması, derlenmesi, sahnelenmesi ve bu konularda karşılaşılan problemlere yönelik ulusal ve uluslararası kongre ve sempozyumların yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akgül, K. P. (2014). İletişim, Dans ve Beden Dili. İstanbul: Cinius Yayınları.
- Baykurt, Ş. (1995). Anadolu Kültürleri ve Türk Halk Dansları. Ankara: Yeni Doğu Matbaası.
- Creswell, J.W. (2017). Araştırma Deseni. Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık
- Çine, H. (1988). Zeybek Oyunlarına Olumsuz Etki Yapan Metronom (Tempo) Değişiklikleri. Türk Halk Oyunlarının Sahnelenmesinde Karşılaşılan Problemler Sempozyumu Bildirileri (26-28 Ekim 1987). Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları: 102. Ankara: Öztekin Matbaası.
- Değerli, F. (1988). Türk Hal Oyunları Sahneleme Problemleri ve Çözüm Yolları. Türk Halk Oyunlarının Sahnelenmesinde Karşılaşılan Problemler Sempozyumu Bildirileri (26-28 Ekim 1987). Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları: 102. Ankara: Öztekin Matbaası.
- Demirsipahi, C. (1975). Türk Halk Oyunları. Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Emnalar, A. (1998). Tüm Yönleriyle Türk Halk Müziği ve Nazariyatı. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi
- Erkan, T. (2015). İzmir Vilayeti Torbalı Bölgesinin Musiki Folklorunun Tetkiki. Bakü, Azerbaycan
- Eroğlu, T. (1999). *Halk Oyunları El Kitabı*. İstanbul: Mars basım Hizmetleri. İstanbul: Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Musikisi Ana Sanat Dalı (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi.
- Kartari, A. (2014). “Kültür, Farklılık ve İletişim, Kültürler Arası İletişimin Kavramsal Dayanakları”. (Birinci Baskı). İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Koçkar, M. T. (1998). Çağlar Boyunca Beden Dilinde Sanat ve Kültür İletişimi. Dans ve Halk Dansları. Ankara: Bağırhan Yayınevi.
- Koruk, Ç. (2009). *Teke Yöresinde Kullanılan Telli Çalgıların Müzikal ve Teknik Analizi*. İstanbul: Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Musikisi Ana Sanat Dalı (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi.
- Kraus, R. C., Hilsendager, S. ve Dixon B, (1991,1981,1969). “History of The Dance in Art and Education Third Edition”. Prentice-HallInc. New Jersey.

Nacakcı, Z. (2013). Teke Yöresi Halk Oyunları Ezgilerinin Sınıflandırılmasına Yönelik Müzikal Analiz. *The Journal of Academic Social Science Studies*. 6(2), 1603- 1617.

Öztürk, O. M. (2003). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek lisans tezi.

Sezen, L. (2007). Erzurum Folkloru. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları No: 963.

Şengül, C. (25-27 Nisan 2007). Kültürün Yaygınlaşmasında Müziğin Yeri ve Önemi, Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Uluslararası Türklük Bilgisi Sempozyumu Bildirileri. Erzurum: Mega Ofset Matbaacılık, 927-934.

Şengül, C., Gök Akyıldız, S. ve Bedel, A. (2018) Gelenekten Geleceğe Teke Yöresi Halk Müziğine Hizmet Edenler.

Şengül, C. ve Dursun, L. (2016). Erzurum Men's "Bars" in Turkish Folk Dance. *Methodological Approaches To Social Sciences*. Richard Davis (Editör). London&İstanbul: AGP Research is an Imprint of Maya Aduation <https://drive.google.com/file/d/0B1bKVTR40-5tNW9fSktJYk03S3M/view>, 25/07/2021.

Tylor E. B. (1871). "Primitive Culture: Researches into the development of Mythology, Philosophy, Religion, Language, Art and custom" London.

Uzunkaya, E. (2009). Türkiye'nin Uluslararası Platformlardaki Tanıtım Faaliyetleri İçinde Halk Oyunları Festivallerinin Rolü. *Akademik Bakış Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*, (16), 1-18.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık <https://antalya.ktb.gov.tr/>, 25/07/2021.

Kaynak Kişiler

Osman Kaplan, Alyazma Zeybeği (2002 Antalya / Korkuteli röportajı yapanlar: Tuncel Evcen, Cemil Korkut, Hasan Özer ve Metin Topal)

Osman Şefik Delioğlu, Alyazma Zeybeği (2002 Antalya / Korkuteli röportajı yapanlar: Tuncel Evcen, Cemil Korkut, Hasan Özer ve Metin Topal)

- Mustafa Boydak, Antalya Zeybeği (2008 Antalya / Döşemealtı röportajı yapanlar: Hasan Özer ve İbrahim Çıngı, Metin Topal, Yusuf Yıldız ve Cemil Korkut)
- Hüseyin Çağın, Atina Zeybeği, Hapishane Zeybeği, Serik Alyazma Zeybeği, Serik Serenler Zeybeği (2008 Antalya / Serik röportajı yapanlar: Ahmet Koca ve Mehmet Aksel)
- Lütfi Çağın, Atina Zeybeği, Hapishane Zeybeği, Serik Alyazma Zeybeği, Serik Serenler Zeybeği (2008 Antalya / Serik röportajı yapanlar: Ahmet Koca ve Mehmet Aksel)
- Mustafa Göküş, Atina Zeybeği, Hapishane Zeybeği, Serik Alyazma Zeybeği, Serik Serenler Zeybeği (2008 Antalya / Serik röportajı yapanlar: Ahmet Koca ve Mehmet Aksel)
- Mustafa Mutal, Atina Zeybeği, Hapishane Zeybeği, Serik Alyazma Zeybeği, Serik Serenler Zeybeği (2008 Antalya / Serik röportajı yapanlar: Ahmet Koca ve Mehmet Aksel)
- Recep Yörük, Bozova Zeybeği (2011 Antalya / Korkuteli röportajı yapanlar: Hasan Özer, Metin Topal, Arzu Bektaş ve Hayriye Karakoç)
- Ahmet Çoban, Bozova Zeybeği (2011 Antalya / Korkuteli röportajı yapanlar: Hasan Özer, Metin Topal, Arzu Bektaş ve Hayriye Karakoç)
- Mustafa Kalay, Bozova Zeybeği (2011 Antalya / Korkuteli röportajı yapanlar: Hasan Özer, Metin Topal, Arzu Bektaş ve Hayriye Karakoç)
- Fahri Yiğit, Hasbahçe Zeybeği (2002 Antalya / Alanya röportajı yapanlar: Taner Ezgü, Tuncel Evcen, Naci Özcan ve Murat Zarif)
- Murat Kocak, Hasbahçe Zeybeği (2002 Antalya / Alanya röportajı yapanlar: Taner Ezgü, Tuncel Evcen, Naci Özcan ve Murat Zarif)
- Ali Erdem, Hasbahçe Zeybeği (2002 Antalya / Alanya röportajı yapanlar: Taner Ezgü, Tuncel Evcen, Naci Özcan ve Murat Zarif)